

ONDERZOEKSINTEGRITEIT IN HET HBO: DEELSTUDIE A

Rob van der Sande, Cecile Nijsten, Maaïke Hermsen, Lenneke Marten | Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Eveline Wouters, Jaron Schnitzer | Fontys Hogescholen.

Daan Andriessen, Anke van Gorp, Wilke van Beest | Hogeschool Utrecht.

Gerben ter Riet | Academisch Medisch Centrum Amsterdam.

Inhoud

ONDERZOEKSINTEGRITEIT IN HET HBO:.....	1
DEELSTUDIE A.....	1
Inhouds	1
1. Achtergrond	2
Vraagstelling.....	3
Afbakening van deelstudie A en definiëring van de begrippen	3
2. Survey	5
2.1 Doel en vraagstelling.....	5
2.2 Methode.....	5
2.3 Resultaten	6
3. Beleid op de hogescholen: documenten	12
3.1 Doel en vraagstelling.....	12
3.2 methode.....	12
3.3 Resultaten	12
4. Websearch	17
4.1 Doel en vraagstelling.....	17
4.2 Methode.....	17
4.3 Resultaten websearch	18
5. Jaarverslagen	22
5.1 Doel en vraagstelling.....	22
5.2 Methode.....	22
5.3 Resultaten	22
6. Samenvatting	26
Conclusie	29
Literatuurlijst.....	31
Bijlagen	

1. Achtergrond

Er zijn in ons land momenteel (najaar 2018) 36 publiekelijke instellingen voor hoger onderwijs (hogescholen) waarvan veertien met meer dan 10.000 studenten, veertien middelgrote met tussen de 1.000 tot 10.000 studenten, en acht kleine hogescholen tot 1.000 studenten.

Deze 36 instellingen voor hoger beroepsonderwijs in ons land zijn de afgelopen vijftien jaar omgevormd tot zogeheten 'Universities of Applied Sciences' (UAS). In essentie behelst de omvorming de introductie van een nieuwe taak voor de hogescholen, namelijk het ontwikkelen en uitvoeren van praktijkgericht onderzoek. Het doel van deze omvorming was tweërlei: het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs, en het ontwikkelen van kennis en producten voor de beroepspraktijk (Vereniging Hogescholen, 2015).

Het onderzoek van de hogescholen is voornamelijk gericht op vraagstellingen uit de beroepspraktijk zelf ('praktijkgericht onderzoek'). Veelal wordt het onderzoek uitgevoerd door leden van een onderzoeksgroep rond een lector (de 'kenniskring'). Deze onderzoeksgroepen worden sinds een aantal jaren toenemend samengevoegd in 'kenniscentra' of andere grote eenheden. Onderzoekers aan de hogeschool werken in de regel nauw samen met het werkveld zoals kleine en middelgrote ondernemingen en publieke en private organisaties (de Jonge, 2016).

Met de groei van het onderzoek ontstaat aan hogescholen toenemend belangstelling voor de kwaliteit van onderzoek en de vraag hoe hogescholen integer of verantwoord onderzoeksgedrag kunnen bevorderen, d.w.z. een veilig beheer van onderzoeksgegevens, beschermen van respondenten, recht doen aan anderen, onafhankelijk zijn en voorkómen van falsificatie en fraude. Steeds meer hogescholen richten commissies en werkgroepen in die zich bezighouden met het bevorderen van verantwoord onderzoek.

Er is tot nu toe weinig bekend over de activiteiten die UAS's ondernemen om verantwoord onderzoek te bevorderen of de ethische dilemma's die onderzoekers ervaren bij het doen van onderzoek. De aard en omvang van huidige maatregelen en activiteiten in de UAS's ter bevordering van onderzoeksintegriteit en problemen die onderzoekers tegenkomen zijn nog niet systematisch in kaart gebracht. De behoefte bij hogescholen aan zo'n inventarisatie is groot nu hogescholen zich voorbereiden op de implementatie van de nieuwe Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit.

Onderzoekers van drie hogescholen (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Fontys Hogescholen en Hogeschool Utrecht) verrichten onderzoek naar het beleid en de praktijk van hogescholen in ons land op het gebied van onderzoeksintegriteit. Het onderzoek is gefinancierd met een subsidie van ZonMw vanuit het programma 'Bevorderen van Verantwoorde Onderzoekspraktijken'.

De hoofddoelstelling van het onderzoek was bij te dragen aan een nationaal plan voor hogescholen dat beschrijft wat deze nodig hebben aan beleid, maatregelen en activiteiten om de integriteit van het praktijkgerichte onderzoek te optimaliseren.

Met dit doel waren ten tijde van de aanvraag drie deelstudies voorzien die beoogden inzicht te verschaffen in achtereenvolgens de (beleids)maatregelen en activiteiten van hogescholen op het terrein van onderzoeksintegriteit (deelstudie A), de door lectoren ervaren issues en dilemma's rondom onderzoeksintegriteit (deelstudie B) en de meningen van onderzoekers en

beleidsmedewerkers van hogescholen over wat nodig is om integriteit te bevorderen en wat daarin prioriteit heeft (deelstudie C).

Al snel na de start van deelstudie A bleek het realiseren van voldoende respons op de survey lastiger dan gedacht. Om die reden heeft het projectteam besloten aanvullend informatie te verzamelen over beleid en beleidsactiviteiten door middel van een uitvraag bij de hogescholen, een search op de websites en in de jaarverslagen van alle hogescholen.

In het najaar van 2018 onderschreven de hogescholen de nieuwe gedragscode wetenschappelijk integriteit en committeerden zich daarmee aan een aantal verplichtingen om goed, verantwoord onderzoek te bevorderen en te borgen. Samen met de Vereniging van Hogescholen ontwikkelen de hogescholen inmiddels een plan voor twee van deze verplichtingen: databeheer en klachtenregeling. De derde doelstelling leek in het najaar van 2018 niet langer opportuun. In overleg met de ZonMw-commissie van het programma Bevorderen Verantwoord Onderzoek (BVO) is daarop besloten het onderzoek te beperken tot deelstudies A en B.

Vraagstelling

In het huidige rapport wordt verslag gedaan van deelstudie A. Om inzicht te krijgen in het beleid en activiteiten van hogescholen op het gebied van onderzoeksintegriteit zijn de volgende drie deelvragen geformuleerd:

1. *‘Welke activiteiten ondernemen lectoren naar eigen zeggen en wat hebben zij tot hun beschikking op het gebied van onderzoeksintegriteit?’*
2. *‘Welk beleid formuleren hogescholen op het gebied van onderzoekintegriteit?’*
3. *‘Welk informatie over beleid en activiteiten op het gebied van onderzoeksintegriteit vermelden hogescholen op hun openbare websites en in hun jaarverslagen?’*

Definiëring van de begrippen en afbakening van deelstudie A

In de huidige studie wordt met onderzoek bedoeld al het onderzoek aan de hogescholen dat wordt uitgevoerd binnen een lectoraat van een hogeschool. Onderzoek dat wordt uitgevoerd door studenten niet in opdracht van het lectoraat, valt hierbuiten.

Verantwoord onderzoek is onderzoek dat wordt uitgevoerd “*volgens de hoogste standaarden van professionaliteit en grondigheid op een ethisch verantwoorde manier*” (Hiney, 2015). Om het begrip ‘verantwoord onderzoek’ nader te operationaliseren heeft de onderzoeksgroep met behulp van de ‘Gedragscode praktijkgericht onderzoek voor het hbo’ (Andriessen, Onstenk, Delnooz, Smeijsters, & Peij, 2010) en een conceptversie van de ‘Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit’ twaalf kenmerkende ‘facetten van onderzoeksintegriteit’ onderscheiden¹. Uit deze twaalf zijn voor de huidige studie tenslotte vijf facetten gekozen die voor een beschrijving van de huidige (beleids)activiteiten in de hogescholen het meest relevant leken: ‘beschermen respondenten en andere betrokkenen’; ‘recht doen aan anderen’; ‘goed beheren van data’; ‘onafhankelijk zijn’; ‘voorkomen fraude en

---

¹ Bevorderen relevantie & bewaken maatschappelijke gevolgen; Beschermen respondenten en andere betrokkenen; Recht doen aan anderen; Bevorderen transparantie; Goed beheren van data; Methodologisch zorgvuldig zijn; Onafhankelijk zijn; Expertise op peil houden; Voorkomen falsificatie en fraude; Eerlijk zijn over resultaten ; Zorgvuldig peer-reviewen; Naleven wet & regelgeving.

plagiaat'. Bij de vraag naar (beleids)activiteiten in het kader van verantwoord onderzoek is telkens gevraagd naar activiteiten op de vijf facetten. Aanvullend is ook gevraagd naar 'overige' activiteiten om verantwoord onderzoeksgedrag te bevorderen.

- a) **Goed beheer van data**; dit houdt in dat er een infrastructuur is waar goed databeheer wordt gefaciliteerd. Onderzoeksdata worden op een duurzame en veilige manier bewaard. Er worden eerlijke afspraken met opdrachtgevers gemaakt over het al dan niet openbaar en toegankelijk maken van data en onderzoeksmateriaal.
- b) **Beschermen van respondenten en andere betrokkenen**; de onderzoeker zorgt voor de vereiste toestemmingen en indien nodig voor ethische toetsing. De onderzoeker houdt rekening met de belangen van alle bij het onderzoek betrokken personen en de risico's die bij het onderzoek kunnen ontstaan. De onderzoeker neemt in ieder geval alle relevante wet- en regelgeving in acht.
- c) **Recht doen aan anderen**; de onderzoeker doet recht aan éénieder die aan het onderzoek en het verkrijgen en of verwerken van de onderzoeksdata heeft bijgedragen. De onderzoeker doet recht aan wetenschappelijk werk van anderen (auteursrecht).
- d) **Onafhankelijk zijn**; de onderzoeker vermijdt dat de keuze van de onderzoeksmethode, de data-analyse, de beoordeling van de resultaten en de weging van mogelijke verklaringen worden bepaald door buitenwetenschappelijke belangen, argumenten of voorkeuren (bijvoorbeeld commerciële of politieke belangen). De onderzoeker betracht openheid over de rol van externe belanghebbenden en over mogelijke belangenconflicten.
- e) **Voorkómen van fraude en plagiaat**; de onderzoeker doet geen ongefundeerde claims over de te behalen resultaten. De onderzoeker verzint geen data of onderzoeksresultaten en rapporteert niet over verzonnen data of onderzoeksresultaten alsof deze echt zijn. De onderzoeker neemt andermans werk niet over zonder correcte bronvermelding.
- f) **Overig: bevorderen onderzoeksintegriteit**; de hogeschool zorgt voor een klachtenregeling en behandeling van misstanden. Er vindt scholing plaats in het kader van verantwoord onderzoek en zorgt voor implementatie van een gedragscode.

2. Survey

2.1 Doel en vraagstelling

Het doel van de survey is het verkrijgen van een overzicht van activiteiten en voorzieningen waarover lectoren aangeven te kunnen beschikken om verantwoord onderzoeksgedrag onder de onderzoekers te realiseren.

De onderzoeksvraag luidt: *‘Welke activiteiten ondernemen lectoren naar eigen zeggen en wat hebben zij tot hun beschikking op het gebied van onderzoeksintegriteit?’*

2.2 Methode

De survey is een dwarsdoorsnedeonderzoek dat is uitgevoerd tussen 6 april 2018 en 6 mei 2018 onder lectoren van alle 36 hogescholen in Nederland door middel van een online uitgezette vragenlijst met behulp van het programma Limesurvey©.

Dataverzameling

Ten behoeve van de survey zijn de hogescholen via de Vereniging van Hogescholen (VvH) gevraagd om e-mailadressen van lectoren. Dit leverde evenwel een bestand op waarin hogescholen en ook een groot deel van de e-mails van lectoren ontbraken. Om deze reden is het bestand aangevuld met e-mailadressen uit het bestand van lectoren van de website ‘podiumpraktijkgerichtonderzoek.nl’ van het Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek, SIA. Voor de aanvulling zijn alleen de e-mailadressen gebruikt van de hogescholen waarvan geen enkel e-mailadres was ontvangen. In totaal zijn op deze wijze 573 e-mailadressen van lectoren (circa 88% van het totale aantal lectoren²) verzameld en gebruikt voor een uitnodiging tot deelname aan de survey (BIJLAGE A1). In de uitnodigingsmail konden lectoren via een link de vragenlijst openen, of aangegeven niet aan het onderzoek mee te willen doen en geen uitnodigingen voor vervolgonderzoek te willen ontvangen. In de uitnodigingsmail is ook kort uitgelegd hoe de onderzoekers de e-mailadressen hadden verkregen.

De survey is een semigestructureerde vragenlijst waarbij de vragen over beleid en activiteiten zich richten op de hierboven genoemde facetten van onderzoeksintegriteit. In totaal zijn hierover negen vragen gesteld met telkens als antwoordmogelijkheden ‘nee’, ‘ja’ en ‘weet ik niet’. Lectoren konden in een open tekstvak aanvullend aangeven waaruit eventuele activiteiten of maatregelen bestaan. Als lectoren mee wilden doen aan vervolgonderzoek, konden zij hun e-mailadres achterlaten. Ook kon worden aangegeven geen informatie (reminders) of uitnodigingen meer te willen ontvangen (BIJLAGE A2).

De vragenlijst is op leesbaarheid en (*face*) *validity* getoetst bij een steekproef met vijf lectoren. Non-responders ontvingen na twee weken automatisch een reminder. Er is geen tweede reminder gestuurd.

Data-extractie en analyse

De antwoorden zijn vanuit Limesurvey geëxporteerd naar een Excel-bestand. Van de lectoren die toestemming hebben gegeven om voor vervolgonderzoek te kunnen worden benaderd, zijn de e-mailadressen in een apart bestand gezet. Vervolgens zijn alle e-mailadressen uit het

---

² Volgens de laatste opgave uit 2016 waren er in dat jaar circa 650 lectoren. (Jonge, J. de, Feiten en cijfers praktijkgericht onderzoek, 2016, Den Haag, Rathenau Instituut, 2016.) Recentere cijfers ontbreken.

Excel-bestand verwijderd. De informatie over de hogeschool is ‘gepseudonimiseerd’ door elke hogeschool van een random nummer te voorzien.

Van de antwoorden op de gesloten vragen zijn aantallen en frequenties beschreven; per facet en per hogeschool. De toelichtingen (open antwoorden) zijn in een aantal stappen geanalyseerd. Als eerste stap zijn per facet alle toelichtingen doorgelezen. Bij deze eerste lezing zijn vervolgens de antwoorden samengevat. In de samenvattingen hebben de onderzoekers vervolgens bekeken of daarin bepaalde subcategorieën te onderscheiden waren (axiaal coderen). Dit resulteerde in vijf subcategorieën per vraag/facet, te weten: ‘beleid’, ‘tools’, ‘voorlichting’, ‘ondersteuning’ en ‘in ontwikkeling’. Elke categorie kreeg een nummer. Om de betrouwbaarheid te vergroten hebben twee onderzoekers onafhankelijk van elkaar de codering van de samenvattingen bekeken. Tussen de coderingen van beiden waren geen noemenswaardige verschillen.

2.3 Resultaten

In totaal zijn 573 lectoren van alle 36 hogescholen gemaïld met het verzoek deel te nemen aan de survey. Hiervan hebben 118 lectoren (20%) de vragenlijst (vrijwel) geheel ingevuld getourneerd. Deze lectoren zijn verbonden aan 27 hogescholen (75%).

Respondenten van dezelfde hogeschool scoorden in een aantal gevallen bij dezelfde vraag verschillend. In onderstaande tabel is met een plusteken (+) aangegeven het aantal hogescholen waarvan één of meer lectoren aangaven dat hun hogeschool activiteiten of voorzieningen heeft ontwikkeld op het aangegeven terrein; met een minteken (-) het aantal hogescholen waarvan alle eigen lectoren aangaven niet te beschikken over deze activiteiten en met een vraagteken (?) het aantal hogescholen waarvan alle eigen lectoren aangaven onbekend te zijn met deze activiteiten.

Tabel A.2 Aantal hogescholen met een of meer lectoren die aangeven dat activiteiten/voorzieningen aanwezig zijn, per facet. (N=27)				
Facet	Vraag	+	-	?
		<i>Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar activiteiten of voorzieningen ontwikkeld ....:</i>		
Goed beheren van data	<i>om onderzoeksgegevens veilig te bewaren, lokaal en/of in de cloud?</i>	23	4	0
	<i>om onderzoeksgegevens veilig uit te kunnen wisselen via datadragers (USB, portable schijven, Cd's etc.) en/of via de cloud?</i>	21	5	1
	Totaal aantal hogescholen dat volgens een of meer lectoren activiteiten of voorzieningen heeft ontwikkeld t.b.v. het goed beheren van data	24		
Beschermen respondenten en andere betrokkenen	<i>om de persoonlijke levenssfeer van personen die bij het onderzoek zijn betrokken, te beschermen, bijvoorbeeld d.m.v. informed consent procedures, gestandaardiseerde informatiebrieven, of anderszins?</i>	21	5	1
	<i>t.b.v. de ethische toetsing van onderzoeksvoorstellen, al dan niet door externe (medisch) ethische toetsingscommissies?</i>	18	9	0
	<i>waarmee onderzoekers advies kunnen krijgen over juridische en/of ethische aspecten van hun onderzoeksvoorstellen?</i>	18	7	2
	Totaal aantal hogescholen dat volgens een of meer lectoren activiteiten of voorzieningen heeft ontwikkeld t.b.v. het beschermen van respondenten en andere betrokkenen	23		

Recht doen aan anderen	<i>om vast te leggen wie eigenaar is van publicaties, databestanden, diensten of andere producten die voortkomen uit onderzoek?</i>	19	7	1
Onafhankelijk zijn	<i>om de onafhankelijkheid van onderzoekers te helpen waarborgen, bijvoorbeeld in contracten met opdrachtgevers of anderszins?</i>	16	9	2
Voorkómen fraude & plagiaat	<i>om fraude of plagiaat te voorkomen, te signaleren of te sanctioneren?</i>	13	13	1
Overig: Bevord. onderzoeksintegriteit	<i>om onderzoekers voor te lichten over, of te scholen in juridische en ethische aspecten van praktijkgericht onderzoek?</i>	22	4	1

Veilig beheren van data (bewaren en uitwisselen)

In totaal zijn er 24 hogescholen waarvan tenminste één lector aangeeft dat er maatregelen getroffen worden ten behoeve van het veilig beheren van onderzoeksdata.

Van de 23 hogescholen met activiteiten of voorzieningen t.b.v. het veilig bewaren van onderzoeksgegevens geven lectoren van twaalf hogescholen aan dat hun hogeschool hiervoor beleidsmaatregelen heeft getroffen. Hiervan noemen lectoren van zeven hogescholen dat hun hogeschool een format voor een datamanagementplan heeft opgesteld. Daarnaast spreken lectoren een enkele keer over een andere vorm van beleid, zoals een protocol, data security beleid, open access/ open science beleid of interne afspraken.

Lectoren van 22 hogescholen zeggen te kunnen beschikken over tools om de data veilig te kunnen bewaren. Op veertien hogescholen spreekt een of meer lectoren over een beveiligde interne server of schijf met beperkte toegang. Ook wordt op enkele hogescholen gebruik gemaakt van cloudvoorzieningen, digitale tools, software, beveiligde usb-sticks en in een enkel geval een afgesloten archiefkast. Op acht hogescholen wordt volgens de lectoren voorlichting gegeven over het veilig bewaren van onderzoeksdata. Bij vijf hogescholen zeggen lectoren dat er ondersteuning is voor het veilig bewaren van data. Op drie hogescholen is hiervoor een *datasteward* of datamanager aangesteld. Daarnaast is een enkele keer ondersteuning geregeld via de mediatheek of is er een andere manier van support.

Lectoren van vijf hogescholen geven aan dat er voorzieningen of activiteiten in ontwikkeling zijn. Hierbij geven zij aan dat bijvoorbeeld een project is gestart om te verkennen wat nodig is, dat een start is gemaakt met het verkennen van een veilige server of dat ze in gesprek met externe partijen zijn, zoals SURF.

Lectoren van 21 hogescholen geven aan dat hun hogeschool maatregelen heeft getroffen om data veilig te kunnen uitwisselen. Hiertoe is volgens lectoren op zes hogescholen beleid gevormd, bestaande uit protocollen, datamanagementprocedures, afspraken rondom het gebruik van portable schijven en usb-stick en geheimhoudingsverklaringen.

Lectoren van 21 hogescholen zeggen tools te hebben om data veilig uit te wisselen. Deze tools bestaan voor een groot deel uit software platforms of cloudvoorzieningen, zoals office 365, OneDrive, Surfdrive of Figshare. Daarnaast wordt ook gebruik gemaakt van gedeelde schijven met beperkte toegang.

Bij drie hogescholen spreken lectoren van het krijgen van voorlichting over het veilig uitwisselen van data. Dit gebeurt met name door informatieverstrekking.

Op twee hogescholen zeggen lectoren dat er sprake is van ondersteuning bij het veilig uitwisselen van data. Hiervoor wordt een *datasteward*, juridische afdeling of afdeling Informatie Management ingezet.

Lectoren van drie hogescholen geven aan dat ze bezig zijn met het ontwikkelen van voorzieningen rondom het veilig uitwisselen van data, onder andere door het ontwikkelen van richtlijnen en het testen van tools.

Beschermen respondenten en andere betrokkenen (waarborgen privacy, ethische toetsing, ethisch advies)

Voor het beschermen van onderzoekspersonen en andere betrokkenen zeggen lectoren van 23 hogescholen dat hiervoor maatregelen zijn getroffen of voorzieningen aanwezig zijn.

Lectoren van 21 hogescholen geven aan dat de hogeschool voorzieningen heeft om de privacy van de onderzoeksdeelnemers te kunnen waarborgen. Op achttien hogescholen zeggen lectoren dat hieromtrent beleid is gevormd, zoals de verplichting tot het gebruik van een informed consent procedure (n=17). Daarnaast geven lectoren van negen hogescholen aan dat er afspraken bestaan over het anonimiseren/versleutelen van de data. Op enkele hogescholen spreken lectoren over afspraken over digitalisering data, afspraken over indiening METC en de verplichting tot tekenen van een geheimhoudingsverklaring.

Volgens lectoren van drie hogescholen zijn er tools aanwezig om de privacy van de onderzoekspersonen te beschermen. Lectoren noemen hier de mogelijkheid voor onderzoekers om data beveiligd op te slaan, geanonimiseerde enquêtes en een tool voor het opstellen van een bewerkersovereenkomst.

Op vier hogescholen zeggen lectoren dat er ook voorlichting en scholing op het gebied van het beschermen van de privacy wordt gegeven, en bij vier hogescholen zeggen lectoren dat er ondersteuning is waar onderzoekers te rade kunnen gaan voor het waarborgen van de privacy. Bij vier hogescholen zijn hiervoor volgens de lectoren interne ethische commissies ingericht waar onderzoekers terecht kunnen. Op een enkele hogeschool geeft een lector aan dat voor ondersteuning een assistent is aangesteld.

Lectoren van vier hogescholen zeggen dat er een start is gemaakt met het ontwikkelen van tools, protocollen, het maken van verbeterplannen voor het waarborgen van de privacy of voor het veilig uitwisselen van data met externen.

N.B. lectoren van enkele hogescholen noemen dat zij om de persoonlijke levenssfeer van de respondenten te beschermen, gebruik maken van faciliteiten van de samenwerkingspartners.

Ten aanzien van voorzieningen of activiteiten hogescholen op het gebied van ethische toetsing van onderzoek zeggen lectoren van achttien hogescholen dat deze er zijn. Bij vier hogescholen spreken lectoren van de aanwezigheid van beleid voor het al dan niet extern (METC) laten toetsen van onderzoek.

Lectoren van zes hogescholen zeggen dat er op hun hogeschool tools of procedures aanwezig zijn die de onderzoeker helpen bij de vraag of onderzoek moet worden getoetst. Tools die daarvoor gebruikt worden zijn onder meer een beslisboom die helpt bij de vraag of door een externe METC moet worden getoetst, en richtlijnen opgenomen in een handboek.

Negen hogescholen besteden volgens lectoren aandacht aan voorlichting over 'ethische toetsing'. Op vier van deze negen hogescholen melden lectoren dat deze voorlichting binnen de kenniskring plaatsvindt. Op de overige hogescholen is niet helemaal duidelijk of de scholing in de eigen hogeschool wordt aangeboden.

Als het gaat om ondersteuning bij ethische toetsing geven lectoren van elf hogescholen aan dat deze op hun hogeschool aanwezig is. Lectoren van zes hogescholen geven aan dat er een interne ethische commissie bestaat die ondersteunt bij het toetsen van onderzoek. Daarnaast wordt door lectoren op enkele hogescholen genoemd dat er andersoortige commissies dan ethische commissies zijn ingesteld om te ondersteunen. Ook speelt een enkele keer de

subsidieadviseur hierin een rol. Lectoren van vier hogescholen geven aan dat er voorzieningen of activiteiten t.b.v. ethische toetsing in ontwikkeling zijn. Op drie hogescholen wordt volgens de lectoren nagedacht over het instellen van een eigen ethische commissie of is deze in oprichting.

N.B. In circa de helft van de hogescholen vermelden lectoren dat zij gebruikmaken bij ethische toetsing van een externe METC. Deze antwoorden zijn in de tabel buiten beschouwing gelaten, omdat dit geen eigen faciliteit is.

Op de vraag of er voorzieningen of activiteiten zijn ten behoeve van ethische advisering zeggen lectoren van 18 hogescholen dat deze aanwezig zijn. Op zes hogescholen biedt volgens de lectoren een interne ethische commissie ondersteuning. Op één hogeschool wordt gewerkt aan het instellen van een eigen ethische commissie. Ook kan, aldus lectoren van elf hogescholen, voor advies de juridische afdeling worden geconsulteerd. Op enkele hogescholen wordt aangegeven dat een onderzoekscommissie ondersteuning biedt, een datasteward, functionaris persoonsgegevens of dat de ondersteuning gebeurt d.m.v. inleen van expertise.

Tools die lectoren noemen bestaan uit richtlijnen, een portal voor support, een kwaliteitshandboek, notities of uit websites met informatie over ethische en juridische kwesties bij onderzoek.

Lectoren van zeven hogescholen rapporteren dat er hun instelling voorlichting geeft over ethische en juridische aspecten van onderzoek in de vorm van coaching door lectoren, intervisiebijeenkomsten of een cursus onderzoeksintegriteit. Ook werd de BROK-cursus³ tweemaal genoemd. Dit is echter geen eigen faciliteit van de hogeschool, maar wel meegenomen in de studie omdat de hogeschool het belang ziet van deelname van onderzoekers aan deze voorlichting.

Recht doen aan anderen

Bij negentien hogescholen worden volgens lectoren regelingen getroffen voor of afspraken gemaakt over eigenaarschap van publicaties, databestanden, diensten of andere producten van onderzoek.

Bij acht hogescholen geven lectoren aan dat hun instelling een duidelijk beleid heeft voor het regelen van eigenaarschap. In vijf van deze gevallen gaat het hierbij om beleid ten aanzien van *open source* of *open access*. Genoemd wordt verder bij twee hogescholen dat zij beleid hebben t.a.v. 'intellectueel eigendom'. Daarnaast wordt een enkele keer genoemd dat de hogeschool een valorisatiebeleid heeft, of dat onderzoekers zich dienen te houden aan het FAIR Data Principe.

Op zestien hogescholen zijn er volgens de lectoren door de hogeschool opgestelde samenwerkingsovereenkomsten die bij het aangaan van onderzoek gebruikt dienen te worden. In tien gevallen is op de hogeschool volgens lectoren sprake van richtlijnen waar onderzoekers zich aan moeten conformeren. Lectoren van 4 hogescholen zeggen dat er procedures zijn vastgesteld om eigenaarschap goed te regelen. Een lector meldt nog dat er in de eigen instelling informatie wordt aangeboden over auteursrecht.

Op drie hogescholen wordt volgens de lectoren een vorm van scholing gegeven over eigenaarschap van data door bijvoorbeeld workshops en discussie- of voorlichtingsbijeenkomsten.

---

³ Basis cursus Regelgeving en Organisatie voor Klinisch onderzoekers

Lectoren van drie hogescholen geven aan dat er ondersteuning aanwezig is. Hierbij noemt men ondersteuning door mediatheek, ondersteuning op vraag en een afdeling die contracten controleert op auteursrecht.

Op twee hogescholen is er volgens de lectoren over eigenaarschap nog discussie of bespreking gaande over hoe zij dit gaan regelen of is een hogeschool-breed datamanagementbeleid in ontwikkeling.

Onafhankelijk zijn

Bij zestien hogescholen besteden onderzoekers volgens de lectoren aandacht aan het waarborgen van een onafhankelijke positie van onderzoekers.

Lectoren van 6 hogescholen zeggen dat er op hun hogeschool beleid is gevormd om de onafhankelijkheid van onderzoekers te waarborgen. Hierbij wordt veelal verwezen naar de gedragscodes en algemene beleidsregels voor medewerkers.

Op elf hogescholen zijn er volgens de lectoren tools aanwezig om de onafhankelijkheid te kunnen waarborgen. Vooral genoemd werden projectcontracten of samenwerkingsovereenkomsten waarin afspraken over de onafhankelijkheid staan geformuleerd. Verder wordt er een enkele keer gesproken over de aanwezigheid van een kwaliteitshandboek en een andere manier van papieren/ digitale informatievoorziening.

Twee hogescholen besteden volgens de lectoren aandacht aan voorlichting rondom het waarborgen van de onafhankelijkheid. Dit gebeurt in de vorm van coaching van onderzoekers of begeleiding door lectoren.

Lectoren van drie hogescholen zeggen dat er ondersteuning is als er vragen zijn op het gebied van onafhankelijkheid. Hierbij noemen zij een integriteitscommissie, functionarissen en een afdeling onderzoekondersteuning.

Voorkómen fraude en plagiaat

Op dertien hogescholen zeggen lectoren aandacht te besteden aan het voorkómen van fraude en plagiaat.

Lectoren van Vijf hogescholen zeggen dat er beleid is gevormd om fraude of plagiaat tegen te gaan. Zij noemden hierbij beleid dat er altijd meer dan één onderzoeker op het project zit, hogeschool-brede reglementen, implementatie van de gedragscode of als onderdeel van het datamanagementbeleid.

Op 8 hogescholen zijn volgens lectoren tools aanwezig om fraude of plagiaat op te sporen of te voorkomen. Met name spreekt men (op vijf hogescholen) van het gebruik van software om plagiaat op te sporen. Lectoren van een aantal hogescholen geven aan dat ze gebruik maken van het programma Ephorus voor het screenen van studentonderzoek. Deze antwoorden zijn in deze studie buiten beschouwing gelaten. Daarnaast spreken lectoren van de aanwezigheid van procedures, handboek of richtlijnen.

Volgens lectoren wordt op zes hogescholen aandacht besteed aan voorlichting omtrent het voorkómen van fraude en plagiaat. Deze voorlichting is in de vorm van peerreview (op drie hogescholen), intervisiebijeenkomsten of collegiale consultatie.

Op één hogeschool zegt een lector dat er ondersteuning is om fraude en plagiaat te voorkomen door een zogeheten integriteitscommissie.

Lectoren van twee hogescholen geven aan dat er nog een professionaliseringslag moet worden gemaakt of dat het nog in een ontwikkelingsfase zit.

Overig: Bevorderen van onderzoeksintegriteit

Op de meeste hogescholen (n=22) zijn activiteiten of voorzieningen ter bevordering van onderzoeksintegriteit. Deze vraag richt zich op het aanbieden van voorlichting aan onderzoekers.

Drie hogescholen hebben volgens lectoren beleid gevormd om onderzoeksintegriteit te bevorderen in de vorm van een intellectueel eigendomsbeleid of implementatie en naleving van een gedragscode.

Lectoren van negen hogescholen spreken van de aanwezigheid van tools. Deze tools bestaan uit kwaliteitshandboek, digitale/ papieren informatie, materialen, instructies, ethiek richtlijnen en informatie-mails.

Lectoren van een groot deel van de hogescholen (n=19) geven aan dat er voorlichting wordt gegeven ten behoeve van bevordering van onderzoeksintegriteit. Met name spreken lectoren hier van interne bijeenkomsten van de kenniskring of lectorenberaad (n=10). Daarnaast noemen zij bespreking van de gedragscode, workshops, discussiebijeenkomsten, kennisdeling, cursus integriteit, interne scholing, reviewbijeenkomsten, workshops of de BROK cursus (externe scholing).

Op acht hogescholen is er volgens de lectoren ondersteuning aanwezig om zorg te dragen voor het bevorderen van onderzoeksintegriteit. Hiervan spreken lectoren van vier hogescholen over interne ethische commissie die onderzoekers kunnen ondersteunen. Ook spreken lectoren van een juridische afdeling, een dataveiligheidsadviseur, contactpersoon, inleen van experts, ondersteuning op maat of supportportal die helpen bij de het bevorderen van onderzoeksintegriteit.

Op twee hogescholen geven lectoren aan nog bezig te zijn met het ontwikkelen van een beleid om verantwoord onderzoeksgedrag te bevorderen.

3. Beleid op de hogescholen: documenten

3.1 Doel en vraagstelling

Het doel van de beleidsdocumentenanalyse is inzicht te verkrijgen in beleid op hogescholen om verantwoord onderzoeksgedrag onder de onderzoekers te realiseren.

De onderzoeksvraag luidt: *‘Welk beleid formuleren hogescholen op het gebied van onderzoekintegriteit?’*

3.2 methode

Van de 36 hogescholen in ons land zijn 31 hogescholen aangesloten bij het ‘Hogescholen Onderzoeknetwerk’ (HON) van de Vereniging Hogescholen. Via de secretaris van dit netwerk zijn de deelnemers van het HON op 21 november 2017 per e-mail benaderd met het verzoek op een vragenlijst aan te geven op welke hogeschool hij/zij werkt, of men werkt voor de gehele hogeschool of voor een faculteit of instituut, en eventueel op welk domein hij/zij werkt. Behalve deze achtergrondgegevens werd de medewerker gevraagd op welke van de genoemde facetten welke beleidsdocumenten op hun hogeschool aanwezig zijn, en de vindplaats van het desbetreffende document. Hen werd verder verzocht de aanwezige documenten digitaal naar de onderzoekers op te sturen. (zie BIJLAGE A2.1). Daarnaast werd gevraagd of, indien er binnen onderdelen van de hogeschool specifiek beleid of instrumenten zijn ontwikkeld, de beleidsmedewerkers onderzoek van deze onderzoekseenheden (faculteiten, kenniscentra, lectoraten) ook de vragenlijst zouden willen invullen.

De vijf hogescholen die niet bij het HON zijn aangesloten, zijn met hetzelfde verzoek benaderd door de onderzoekers. Alle beleidsmedewerkers hebben op 25 januari 2018 een herinnering gekregen. Drie grote hogescholen die tot dan niet gereageerd hadden, werden binnen anderhalve maand nogmaals benaderd om te zorgen dat de belangrijkste spelers in onze steekproef waren vertegenwoordigd. Twee daarvan hebben daarop alsnog gereageerd.

De achtergrondgegevens van de medewerkers zijn ingevoerd in Excel. Van de ontvangen beleidsdocumenten zijn de daaraan toegevoegd: vindplaats, type hulpmiddel, handelingsaanwijzing (open gecodeerd), concrete instructies (open gecodeerd) en eventuele genoemde taken van commissies en functionarissen (open gecodeerd). Daarbij is een protocol gehanteerd. Vervolgens zijn de documenten met behulp van de zoekfunctie in de pdf-reader (Acrobat) doorzocht met de volgende zoektermen: gedragscode, integriteitscode, professionele code, kwaliteitscommissie, ethische commissie, training, scholing.

3.3 Resultaten

Respons

Van de 36 hogescholen hebben 22 scholen gereageerd op het verzoek om deelname. Vier hogescholen reageerden met de mededeling dat men om uiteenlopende redenen niet aan ons verzoek kon voldoen. Achttien hogescholen (50%) hebben de vragenlijst ingevuld geretourneerd en/of documenten opgestuurd. Van deze 18 hogescholen hebben 11 hogescholen zowel de vragenlijst als de documenten geretourneerd, 5 hogescholen stuurden alleen documenten en 2 hogescholen alleen een vragenlijst.

Er zijn in totaal 14 vragenlijsten geretourneerd door 13 hogescholen. Eén van de hogescholen heeft de vragenlijst apart opgestuurd voor zowel de faculteit Gezondheidsstudies als de faculteit Sociale studies. Eén hogeschool heeft alle vragen in de vragenlijst met ‘nee’

beantwoord. Eén hogeschool heeft bij de opmerkingen op de vragenlijst ingevuld dat er bij de met 'nee' ingevulde punten wordt gewacht op de nieuwe gedragscode.

Vragenlijst

Volgens de vragenlijst hebben de meeste beleidsactiviteiten en hulpmiddelen (al dan niet in ontwikkeling) betrekking op het facet *Recht doen aan anderen*. In volgorde van voorkomen volgt daarna het facet *Beschermen respondenten en andere betrokkenen* en *Goed beheren van data*. Voor het voorkomen van *falsificatie en fraude* en *het bevorderen van onafhankelijkheid* is veel minder vaak beleid beschikbaar (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.A4**).

Tabel A4: Vragenlijst: aantal hogescholen met beleidsdocumenten of hulpmiddelen per facet (N=13)

Beleid en hulpmiddelen op het gebied van:	Beleid				Hulpmiddelen			
	Aanwezig	In ontwikkeling	Niet bekend	Niet ingevuld	Aanwezig	In ontwikkeling	Niet bekend	Niet ingevuld
Beschermen respondenten en andere betrokkenen	7		2		10		1	
Recht doen aan anderen:								
Eigenaarschap data	8	2			8	1		1
Bronvermelding	4			1	7			
Auteurschap	9	1			7	1		1
Goed beheren van data	7	1			6	1		2
Onafhankelijk zijn	3			2	2			2
Voorkomen falsificatie en fraude	5	1	1		6	1		1
Klachtenregeling en behandeling	2		1		5		1	

Toegestuurde documenten

In totaal zijn door zestien hogescholen 123 documenten opgestuurd. Daarvan hadden er 7 geen betrekking op onderzoek door lectoraten en 14 geen betrekking op een van de gevraagde facetten. Van de 102 overgebleven documenten hadden er 99 betrekking op de hogeschool als geheel, één op een specifieke opleiding en twee op een faculteit. Twee waren specifiek gericht op het domein 'onderwijs' en twee op het domein 'gezondheidszorg'. De overige 98 waren gericht op meerdere domeinen.

De 102 documenten betroffen 32 keer een richtlijn, 23 keer een beleidsdocument, 13 keer een verwijzingen naar websites. De overige documenten heeft een keur aan uiteenlopende onderwerpen, zoals formats, formulieren, overeenkomsten, checklists, handleidingen, flyers/folders, beslisbomen, verwijzingen naar een steunpunt, informatiepunt of contactpersoon, of verwijzingen naar software.

Tabel A5: Aantal documenten en hogescholen per facet		
Documenten op het gebied van	Aantal documenten	Aantal hogescholen
Beschermen respondenten en andere betrokkenen	34	11
Recht doen aan anderen	20	8 §
Goed beheren van data	24	7
Onafhankelijk zijn	7	6
Voorkomen falsificatie en fraude	4	3
Klachtenregeling en behandeling	9	5
Anders	4	4
Totaal	102	16

Beschermen respondenten en andere betrokkenen

Elf hogescholen stuurden in totaal 34 documenten die betrekking hebben op 'beschermen respondenten en andere betrokkenen'. 29 Documenten hadden betrekking op hulpmiddelen: een beslisboom, zoals een richtlijn bescherming persoonsgegevens, een reglement ethische commissie, een model-patiënten-informatieformulier, een formulier voor de aanvraag van medisch ethische screening van onderzoek, een model-informatiebrief niet WMO-plichtig onderzoek en een flyer over de medisch ethische screeningscommissie.

Rechtdoen aan anderen

Over dit facet hebben acht hogescholen in totaal 20 stukken opgestuurd waarin dit onderwerp aan de orde kwam. Drie documenten waren beleidsdocumenten, 17 documenten hulpmiddelen. Deze laatste betroffen onder andere een website over open access, algemene voorwaarden met afspraken over intellectueel eigendom, een reglement Intellectueel Eigendom, een Checklist IT contracten en een verwijzing naar CAO artikel E-7 over intellectueel eigendom.

Goed beheren van data

Over dit facet hebben zeven hogescholen 24 stukken gestuurd. Drie beleidsmatige stukken en 21 documenten over hulpmiddelen, zoals een format voor een datamanagementplan en een flyer hierover, een website met antwoorden op veel gestelde vragen en een verwijzing naar een functionaris gegevensbescherming en verwijzingen naar materiaal van SURF over datamanagement. Ook werd een meldingenregister genoemd waarin projecten die werken met persoonsgegevens moeten worden opgenomen.

Onafhankelijk zijn

Zes hogescholen stuurden ons zeven documenten op over dit facet. Drie documenten waren beleidsdocumenten waaronder een Gedragscode nevenwerkzaamheden die stelt dat werknemers verplicht zijn nevenwerkzaamheden te melden, waarna de werkgever besluit of hij deze toestaat. De vier hulpmiddelen waren richtlijnen die specifiek ingaan op belangenverstrengeling. Een daarvan was een richtlijn over het aanvaarden van *incentives* of relatiegeschenken.

Voorkómen, falsificatie en fraude

Over dit facet zijn de minste documenten opgestuurd. Drie hogescholen stuurden vier documenten. Dit waren hulpmiddelen zoals een flyer van SURF over plagiaatpreventie, een

verwijzing naar de mogelijkheden van disciplinaire maatregelen in de cao (artikel P-4) en een klokkenluidersregeling.

Klachtenregeling en behandeling

Vijf hogescholen stuurden negen documenten op waarvan één beleidsstuk en acht hulpmiddelen zoals richtlijnen, een klokkenluidersregeling en een reglement voor melden van het vermoeden van een misstand. De documenten zijn, op één na, niet specifiek gericht op onderzoeksintegriteit maar op integriteit in een organisatie in het algemeen. In deze documenten worden verschillende taken, verantwoordelijkheden of bevoegdheden binnen de hogeschool genoemd op het gebied van integriteit die behoren bij functies als de ombudsman, de vertrouwenspersoon, of bij regelingen als de klachtenregeling ongewenste omgangsvormen, de klokkenluiders regeling, etc.

Andere taken verantwoordelijkheden en bevoegdheden

In documenten met betrekking tot het beschermen van respondenten en andere betrokkenen en het goed beheer van onderzoeksdata wordt gesproken over personen en/of commissies die ondersteunen. Negen hogescholen hebben documenten over het facet beschermen respondenten en andere betrokkenen waarin bepaalde taken, verantwoordelijkheden of bevoegdheden expliciet vermeld staan. In

Tabel A6: Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden per facet staan de functies vermeld. Drie hogescholen hebben documenten over het facet 'goed beheren van data' waarin bepaalde taken, verantwoordelijkheden of bevoegdheden expliciet vermeld staan.

Tabel A6: Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden per facet

Facet	Aantal hogescholen met gedefinieerde taak, verantwoordelijkheid of bevoegdheid	Verantwoordelijke commissie/functionaris
Beschermen respondenten en andere betrokkenen	9	Medisch ethische toetsingscommissie Commissie ethiek onderzoek Ethische adviescommissie Ethische commissie (2) Medisch ethische screeningscommissie (2) Functionaris gegevensbescherming (3) Geschillenadviescommissie Concern Information Security Officer ⁴ Juridische Zaken en Concern Control Facultaire medisch ethische screeningscommissie Toetsingscommissie Commissie van onderzoek Ombudsman
Rechtdoen aan anderen	0	0
Goed beheren van data	3	Ethische toetsingscommissie Commissie ethiek Functionaris gegevensbescherming Corporate Security Officer Juridische zaken Data steward
Onafhankelijk zijn	0	0
Voorkómen falsificatie en fraude, eerlijk zijn over resultaten	0	0

2 College Bescherming Persoonsgegevens werd ook een keer vermeld maar dat is nu de Autoriteit Persoonsgegevens en dat is de nationale data protectie autoriteit.

Gedrags- en integriteitscode

Er zijn negen hogescholen die documenten (n=16) hebben opgestuurd met daarin een verwijzing naar de gedragscode praktijkgericht onderzoek voor het hbo. Vier hogescholen hebben de gedragscode meegestuurd. Acht hogescholen hebben een eigen gedrags-of integriteitscode. Vier hogescholen hebben een eigen gedragscode opgestuurd en vier hogescholen hebben een eigen integriteitscode opgestuurd. Sommige van deze gedrags- en of integriteitscodes benoemen niet expliciet dat het gaat om integriteit van onderzoek. Het gaat in dat geval om het integer handelen van medewerkers in het algemeen. Deze codes gelden voor zowel docenten, als onderzoekers en lectoren. Ook zijn er hogescholen met een specifieke gedragscode voor ICT medewerkers (n=1), gedragscode onderzoek (n=1), gedragscode wetenschappelijk onderzoek (n=3), gedragscode gezondheidsonderzoek (n=1), gedragscode van de biomedische onderzoekers (n=1), gedragscode gebruik van persoonsgegevens in wetenschappelijk onderzoek (n=2).

Professionele code

Bij twee hogescholen kwamen documenten naar boven aan de hand van de term: 'professionele code'. Hiervan ging één document over de geldende gedragscodes en één document had een verwijzing naar de 'professionele rol' van medewerkers en verwees naar de 'ICT-gedragscode' en 'code of conduct' van een specifieke hogeschool.

Kwaliteitscommissie

De zoekterm 'kwaliteitscommissie' leverde geen documenten op.

Ethische commissie

Zes hogescholen hebben documenten (n=14) opgestuurd waarin ze verwijzen naar een eigen ethische commissie (Commissie Ethiek, Commissie Ethiek Onderzoek) of een Medische Ethische Toetsings- en/of Screenings Commissie (n=8). Het is niet altijd duidelijk op welk niveau deze ethische commissie werkt, dit kan op faculteitsniveau, kenniscentrumniveau of instellingsniveau. Een Ethische Toetsings- of Screeningscommissie is waarschijnlijk verbonden aan een faculteit of kenniscentrum op het gebied van gezondheidszorg maar uit de stukken kan niet opgemaakt worden of ze ook weleens advies geven over onderzoek in het sociale domein of dit toetsen.

Training/scholing

Acht hogescholen hebben documenten waarin verwezen wordt naar training of scholing die wordt gegeven aan medewerkers in het kader van het bevorderen van onderzoeksintegriteit.

4. Websearch

4.1 Doel en vraagstelling

Het doel van de websearch is het verkrijgen van inzicht in hetgeen de hogescholen op hun openbare website publiceren over hun (beleids)activiteiten en voorzieningen om onderzoeksintegriteit te bevorderen. Daartoe beantwoordt dit deelonderzoek de volgende vraag: *Welk informatie over beleid en activiteiten op het gebied van onderzoeksintegriteit vermelden hogescholen op hun openbare websites en in hun jaarverslagen?*

4.2 Methode

Op de websites van 36 hogescholen in Nederland werd gezocht naar documenten over beleid en activiteiten op het gebied van onderzoeksintegriteit.⁵ Het onderzoek werd uitgevoerd tussen 31 augustus en 17 november 2017. De publieke websites van de hogescholen zijn doorzocht op de searchbrowser van de 'homepage' om inzicht te krijgen in de (openbaar toegankelijke) informatie over het beleid op het gebied van integriteit van onderzoek van de desbetreffende hogeschool. Er is dus niet gezocht op intranet of andere portalen van hogescholen. Om op uniforme wijze de 'homepage' te raadplegen is gebruik gemaakt van de link naar de hogeschool op de website van de Vereniging Hogescholen⁶.

Zoekmachines op de 'homepage' van hogescholen verschillen onderling in werkwijze en laten doorgaans maar een beperkt gebruik van operatoren toe. Om die reden is gezocht met afzonderlijke Nederlands- en Engelstalige zoektermen (zie tabel A7). Deze zoektermen zijn gegenereerd tijdens een brainstormsessie van de onderzoekers.

Tabel A7: Zoektermen per facet

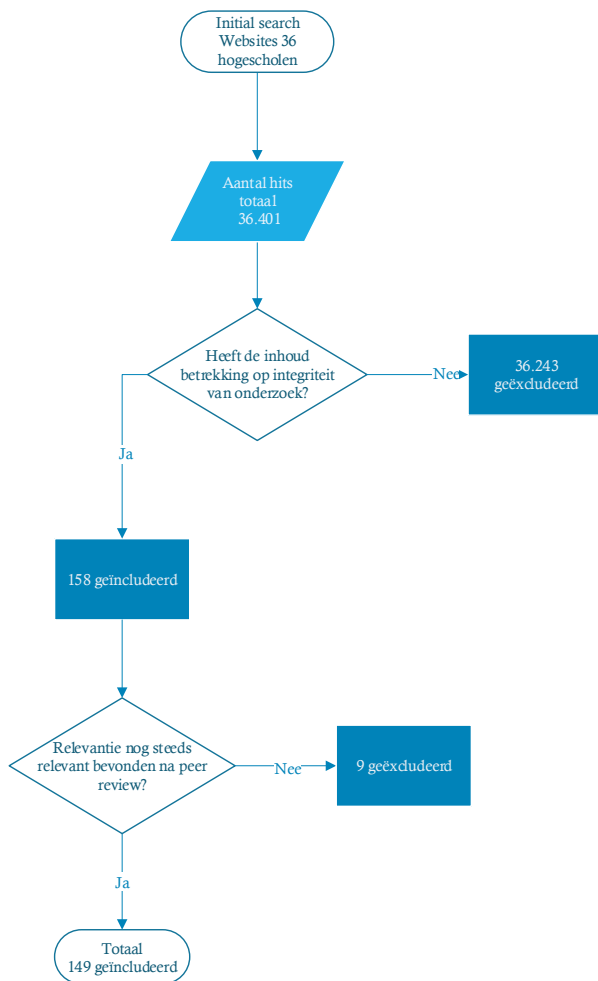
# Facet	Zoektermen
Goed beheren van data	datamanagement; databeheer; onderzoeksdata; dataopslag; archivering; gegevensbescherming
Beschermen respondenten en andere betrokkenen	privacy; persoonsgegevens; Wbp
Recht doen aan anderen	Er zijn géén zoektermen gebruikt die direct betrekking hebben op dit facet
Onafhankelijk zijn	Belangenverstremeling
Voorkómen falsificatie en fraude	fraude; plagiaat
Overig: bevorderen integriteit van onderzoek	ethiek; onderzoeksethiek; gedragscode; 'code of conduct' ; integriteit; integrity

Data extractie en analyse

De resultaten van de *websearch* zijn ingevoerd in een Excel bestand. Twee onderzoekers scoorden vervolgens, onafhankelijk van elkaar, het aantal hits per zoekwoord. Met het oog op de betrouwbaarheid werden zes willekeurige hogescholen door de twee onderzoekers onafhankelijk van elkaar onderzocht. Bij twijfel over de relevantie bespraken beide onderzoekers hun bevindingen tot consensus werd bereikt.

5 Ten tijde van het onderzoek (eind 2017) waren er 37 hogescholen omdat NHL en Stenden nog niet gefuseerd waren.

6 www.vereniginghogescholen.nl

Flowchart 1: methode websearch

Daarnaast scoorden de onderzoekers of de hit relevant was. Een hit werd relevant bevonden als deze betrekking had op beleid en/of activiteiten in het kader van integriteit van praktijkgericht onderzoek. Bijvoorbeeld; bij het zoekwoord fraude werd een hit relevant bevonden indien het betrekking had op fraude bij het uitvoeren van onderzoek en niet-relevant indien het ging om fraude bij tentamens van studenten. Indien een hit relevant bleek, werden de onderliggende pagina's en/of de passage waarin het zoekwoord voorkwam genoteerd. Van elke relevante hit werd kort de inhoud beschreven. Bij grote documenten werd verwezen naar een paginanummer of hoofdstuk. Wanneer een zoekterm meer dan 50 hits opleverde (wat voorkwam bij 38 van de 666 zoekopdrachten) werden de eerste 50 hits gescand op relevantie. De relevantie nam snel af na de eerste hits en bleek na de 50^e hit vrijwel nul. Vervolgens werd bij elke relevante hit gescoord bij welk facet van onderzoekintegriteit deze behoorde en aangegeven onder welk 'subthema' deze viel. In enkele gevallen bevatte een hit informatie over meerdere facetten.

4.3 Resultaten websearch

Bij 23 hogescholen werden relevante hits gevonden, bij acht ervan vijf of meer. Bij dertien hogescholen werd via de zoekfunctie op hun website géén enkele relevante informatie gevonden over thema's m.b.t. onderzoeksintegriteit (Tabel A8).

De zoekterm 'privacy' leverde de meeste hits op (18.594 hits)⁷ waarvan dertien relevant. De zoekterm 'onderzoeksethiek' leverde de minste zoekresultaten op, zes hits, waarvan één relevant. De zoektermen 'integriteit' leverde de meeste relevante hits (27 hits) op, gevolgd door 'gedragscode' (25 hits), 'datamanagement' (13 hits), 'onderzoeksdata' (13 hits), 'privacy' (13 hits), 'persoonsgegevens' (11 hits) en 'plagiaat' (10 hits). Omdat een aantal hits niet direct ondergebracht kan worden in één van de vijf facetten, is er een nieuwe categorie gecreëerd 'Overig: bevorderen integriteit van onderzoek'.

Tabel A8 laat zien dat de meeste hits werden gevonden in deze nieuwe categorie en het facet 'goed beheren van data'. Zestien relevante hits vallen in het facet 'Beschermen van respondenten en andere betrokkenen' gevolgd door 'Voorkomen van falsificatie en fraude' (13

⁷ Sommige zoekmachines leverde zeer veel hits op over onderwerpen die geen betrekking hadden op onderzoeksintegriteit. Zo ging het overgrote merendeel van de 18.594 hits bij de zoekterm 'privacy' over de omgang met de gegevens die worden verzameld bij de inschrijving van studenten aan een opleiding.

relevante hits), 'Rechtdoen aan anderen' (12 relevante hits) en 'Onafhankelijk zijn' (4 relevante hits).

Tabel A8: Aantal relevante hits en aantal hogescholen per facet

Facet onderzoeksintegriteit	Aantal keer dat een codering is toegekend ⁸	Aantal hogescholen
1. Goed beheren van data		
a. Bescherming persoons/onderzoeksgegevens	4	
b. Ondersteuning en informatie	11	
c. Mogelijkheid tot melding datalekken	2	
d. Archivering	10	
e. Veiligheidssystemen	6	
Totaal	33	10
2. Beschermen respondenten en andere betrokkenen		
a. Privacy personen	2	
b. Informatie en advies	5	
c. Wetgeving - WMO/Wbp/AVG/wet op de dierproeven	9	
Totaal	16	9
3. Rechtdoen aan anderen		
a. Auteursrecht	4	
b. Informatie en advies auteursrecht	8	
Totaal	12	8
4. Onafhankelijk zijn		
a. Nevenfuncties	2	
b. Belangenverstrengeling	2	
Totaal	4	3
5. Voorkómen falsificatie en fraude		
a. Informatie en advies citeren / literatuurlijst	5	
b. Mogelijkheid tot melding misstanden (o.a. klokkenluidersregeling)	8	
Totaal	13	9
6. Overig: bevorderen onderzoeksintegriteit		
a. Aanwezigheid van een eigen gedragscode, integriteitscode, professionele code of kwaliteitscommissie	15	
b. Verwijzing naar de Gedragscode praktijkgericht onderzoek (HBO-Raad 2010)	10	
c. Aanwezigheid van een ethische commissie betreffende onderzoek	7	
d. Training/scholing	2	
Totaal	34	16

8 Één hit kan meerdere codes bevatten afhankelijk van de inhoud van een passage.

Goed beheren van data

Bij tien hogescholen vinden we relevante hits met betrekking op goed beheren van data. Vier Hogescholen hebben webpagina's met informatie waar medewerkers op bijeenkomsten worden geïnformeerd over de laatste ontwikkelingen op het gebied van datamanagement (subthema 1b). Vaak wordt deze ondersteuning en informatie aangeboden door de bibliotheek/mediatheek (1b). Bij twee hogescholen vinden we informatie over relevante wet- en regelgeving t.b.v. de archivering van onderzoeksdata (o.a. bewaar- en vernietigingstermijnen) (1c). Eén hogeschool maakt melding van het gebruik van een elektronisch archiveringssysteem voor onderzoekers en heeft wijst op de aanwezigheid van een datamanagementplan. Daarin wordt informatie vermeld over de veiligheid van data, wettelijke kaders voor wat betreft de omgang met onderzoeksdata en bescherming van persoonsgegevens (1e). Eén andere hogeschool maakt melding van de werkwijze van een *ICT-security officer* in het kader van onderzoeksintegriteit (1e).

Beschermen van respondenten en andere betrokkenen

Bij negen hogescholen vinden we relevante informatie over de bescherming van participanten van onderzoek. Zo vinden we bij vier hogescholen pagina's met advies aan onderzoekers over hoe de rechten van onderzoeksrespondenten kunnen worden beschermd (2b). Daarnaast vinden we bij zes hogescholen pagina's waarop melding wordt gemaakt en of verwezen wordt naar wetgeving met betrekking tot onderzoek zoals de WBP en AVG (2c) en wordt uitleg gegeven aan medewerkers over de toepassing en implementatie van deze wetgeving in het kader van onderzoek (2b). Eén hogeschool heeft een pagina met informatie over de privacyverklaring die nodig kan zijn bij het doen van onderzoek.

Rechtdoen aan anderen

Bij acht hogescholen vinden we informatie over het thema 'rechtdoen aan anderen'. Bij drie hogescholen wordt informatie gevonden over auteursrecht (4a). Daarnaast zijn er vijf hogescholen die onderzoekers informeren (georganiseerd vanuit een mediatheek) over omgaan met eigendom van onderzoeksdata of onderzoeksrapporten (4b).

Onafhankelijk zijn

Bij drie hogescholen vinden we informatie over het thema 'onafhankelijk zijn'. Daartoe behoort informatie over de wijze waarop hogescholen omgaan met belangenverstremgeling (3b) en informatie over de mogelijke gevolgen van nevenactiviteiten van medewerkers (3a) op het integer doen van onderzoek.

Voorkómen falsificatie en fraude

Bij negen hogescholen vinden we informatie over het thema 'voorkómen van falsificatie en fraude'. Vier hogescholen proberen (zelf)plagiat te voorkomen door hier informatie over te verschaffen (5a) en er zijn drie hogescholen die een klokkenluidersregelingen hebben ingesteld waar mogelijk (!) ook kwesties die te maken hebben met onderzoek aangekaart kunnen worden. Bij drie hogescholen verstrekt de mediatheken informatie over correct citeren, copyright gegevens van onderzoeksdata (5b).

Overig: Bevorderen van onderzoeksintegriteit

Bij zestien hogescholen vinden we informatie over 'bevorderen van onderzoeksintegriteit'. Elf Hogescholen hebben een eigen gedrags- en of integriteitscode m.b.t. het doen van verantwoord onderzoek (6a). Sommige van deze gedrags- en of integriteitscodes benoemen niet expliciet dat het gaat om integriteit van onderzoek maar wel het integer handelen van medewerkers in het algemeen. Bij drie hogescholen is informatie te vinden over de aanwezigheid van een eigen ethische commissie (6c). Daarnaast wordt regelmatig verwezen naar de gedragscode praktijkgericht onderzoek (HBO-Raad, 2010) (6b). Een enkele keer wordt melding gemaakt van een training of scholing die wordt gegeven aan medewerkers in het kader van het bevorderen van onderzoeksintegriteit (6d).

5. Jaarverslagen

5.1 Doel en vraagstelling

Het doel van de search in de jaarverslagen was het verkrijgen van inzicht in hetgeen de hogescholen in hun jaarverslagen publiceren over hun beleid, activiteiten en voorzieningen om research integrity te bevorderen. Daartoe beantwoordt dit deelonderzoek de volgende vraag: *Welke informatie over beleid en activiteiten op het gebied van onderzoeksintegriteit vermelden hogescholen in hun jaarverslagen?*

5.2 Methode

In de jaarverslagen van alle hogescholen in Nederland werd gezocht naar informatie over beleid en activiteiten op het gebied van onderzoeksintegriteit. Alle jaarverslagen (inclusief de jaarrekeningen⁹) zijn opgevraagd bij de Vereniging van Hogescholen. De jaarverslagen zijn doorzocht met dezelfde zoektermen als de websites (zie tabel 3.1). Alle jaarverslagen zijn in een gezamenlijke digitale folder geplaatst en doorzocht in MS-DOS¹⁰ met de zoekopdracht:

```
< find./Jaarverslagen\2016/*-iname'*.pdf'-exec pdfgrep -n "zoekwoord" {} +>.
```

De ruwe data toonden het aantal hits op een zoekterm, het bijhorende document, paginanummer en zinsnede.

5.3 Resultaten

We verkregen van alle hogescholen de jaarverslagen.

Bij vijf hogescholen werd in hun jaarverslag met de door ons gebruikte zoektermen géén enkele relevante informatie gevonden over onderzoeksintegriteit. (Tabel 4.3)

Bij de jaarverslagen van de overige hogescholen leverde de zoekterm 'fraude' de meeste zoekresultaten op (124 hits) waarvan twee relevant (want betrekking hebben op onderzoek). De zoektermen met de meeste relevante hits was 'privacy' (10 hits), gevolgd door 'gedragscode' (9 hits), 'plagiat' (9), 'integriteit' (9) en 'persoonsgegevens' (7).

In tabel A9 zijn de relevante hits ondergebracht in de facetten van onderzoeksintegriteit. De meeste hits behoren bij het facet 'goed beheren van data' (22 hits) gevolgd door 'overig' (18 hits). Over 'onafhankelijkheid' is in de jaarverslagen geen informatie aangetroffen.

---

9 Jaarverslagen zitten soms in een apart document.

10 Microsoft Disk Operating System

Tabel A9: relevante hits per facet van onderzoeksintegriteit		
Facet	Aantal keer dat een codering is toegekend¹¹	Aantal hogescholen
1. Goed beheren van data		
a. Bescherming persoons/onderzoeksgegevens	4	
b. Ondersteuning en informatie	2	
c. Mogelijkheid tot melding datalekken	9	
d. Archivering	2	
e. Veiligheidssystemen en beleid op dit gebied	5	
Totaal	22	12
2. Beschermen respondenten en andere betrokkenen		
a. Privacy personen	7	
b. Informatie en advies	1	
c. Wetgeving - WMO/Wbp/AVG/wet op de dierproeven	6	
Totaal	14	8
3. Recht doen aan anderen		
a. Auteursrecht	1	
b. Informatie en advies auteursrecht	1	
Totaal	2	1
4. Onafhankelijk zijn		
a. Nevenfuncties	0	
b. Belangenverstrengeling	0	
Totaal	0	0
5. Voorkomen falsificatie en fraude		
a. Informatie en advies citeren / literatuurlijst	2	
b. Mogelijkheid tot melding misstanden (o.a. klokkenluidersregeling)	4	
Totaal	6	6
6. Overig: bevorderen onderzoeksintegriteit		
a. Aanwezigheid van een eigen gedragscode, integriteitscode, professionele code of kwaliteitscommissie	10	
b. Verwijzing naar de Gedragscode praktijkgericht onderzoek (HBO-Raad 2010)	1	
c. Aanwezigheid van een ethische commissie betreffende onderzoek	2	
d. Training/scholing	5	
Totaal	18	12

Goed beheren van data

Bij twaalf hogescholen treffen we in de jaarverslagen informatie aan over het beheer van onderzoeksdata. Bij acht hogescholen vinden we informatie over procedures, regelgeving en

¹¹ Eén hit kan meerdere codes bevatten afhankelijk van de content van een passage

beleid m.b.t. datalekken (1c). Soms worden Incidenten beschreven en wordt een meldcode (1c) genoemd. Eén hogeschool beschrijft de plannen voor de implementatie van een beveiligingsplan (1e) en de aanstelling van een functionaris gegevensbescherming (1b). Twee hogescholen ondernemen activiteiten die medewerkers meer bewust moeten maken van digitale (on)veiligheid, zoals trainingen en cursussen (1b) over het goed opslaan van data. Eén hogeschool benoemt het gebruik van een datamanagement systeem (1e) dat reeds geïmplementeerd is en voldoet aan eisen van subsidieverstrekkers.

Beschermen respondenten en andere betrokkenen

Bij acht hogescholen vinden we in hun jaarverslag relevante informatie over de bescherming van respondenten en andere betrokkenen. Het waarborgen van de privacy van onderzoeksdeelnemers (2a) wordt het vaakst genoemd. Daarbij gaat het veelal om naleving van wetgeving zoals de WBP¹² (2c). Het jaarverslag van één hogeschool meldt welke cursussen worden georganiseerd om de AVG goed te implementeren (2b) en welk beleid er is op het gebied van implementatie van de AVG.

Rechtdoen aan anderen

In één jaarverslag vinden we een vermelding dat binnen de hogeschool in samenwerking met de mediatheek een apart team is aangesteld dat zich bezighoudt met het ondersteunen van onderzoekers in de uitvoering van hun taak, waaronder de ondersteuning op het gebied van auteursrecht (3a en 3b).

Onafhankelijk zijn

Er zijn géén relevante hits gevonden die betrekking hebben op het thema onafhankelijk zijn.

Voorkómen falsificatie en fraude

Bij zes hogescholen vinden we informatie over het voorkómen van falsificatie en fraude. Daartoe behoren meldingen van plagiaat en een beschrijving van de acties die de desbetreffende hogeschool in een aantal gevallen hierop heeft ondernomen (5b). Daarnaast melden vier hogescholen in hun jaarverslag een klokkenluidersregeling (5b) te hebben ingesteld om integriteitsschendingen aan de kaak te stellen. Twee hogescholen vermelden in hun jaarverslag de ondersteunende rol van een mediatheek in het geven voor voorlichting en informatie over het voorkómen van falsificatie (5a), zoals het verkeerd verwijzen naar bronnen en (zelf-)plagiaat.

Overig: bevorderen van onderzoeksintegriteit

Bij twaalf hogescholen vinden we in de jaarverslagen ‘overige’ relevantie informatie. Acht hogescholen geven aan het belang te onderschrijven van een (eigen) gedragscode of integriteitscode (6a). Eénmaal wordt verwezen naar de gedragscode praktijkgericht onderzoek (6b). Twee hogescholen vermelden de aanwezigheid van een eigen commissie ethiek van onderzoek (6c) belast met de taak om advies te geven over onderzoeksvoorstellen bij mensgebonden onderzoek. 5 Hogescholen melden in hun jaarverslag scholingen (6d) (cursussen, workshops en themabijeenkomsten) te organiseren met betrekking tot het bevorderen van integriteit van onderzoek. Daarin wordt bijvoorbeeld informatie gegeven over de werkwijze van een ethische commissie, betekenis van onderzoek doen in het HBO naar

---

12

Ten tijde van de dataverzameling was de AVG nog niet van kracht.

aanleiding van publicatie van een nieuw boek of informatie over veranderingen in het kader van implementatie van nieuwe wetgeving zoals de AVG.

6. Samenvatting

In het deelonderzoek A is op vier manieren informatie verzameld over beleid en activiteiten van hogescholen om verantwoord onderzoek aan hun instelling te bevorderen en te waarborgen: met behulp van een survey onder lectoren, een inventarisatie van beleidsdocumenten, en een search op de openbare websites en in alle van alle hogescholen.

Voordat we de gegevens samenhangend bespreken, plaatsen we eerst een aantal kanttekeningen bij het onderzoek.

Een eerste kanttekening betreft de respons op de survey en de inventarisatie van de beleidsdocumenten. De survey onder lectoren heeft een geringere respons gehad (20%) dan verwacht (35%). De responderende lectoren komen vooral van de middelgrote en grotere hogescholen, wat mogelijk het gevolg is van het gegeven dat aan de grotere hogescholen meer lectoren werkzaam zijn. Dit betekent evenwel dat de in de survey verzamelde informatie vooral de situatie aan de grote en middelgrote hogescholen beschrijft.

	Klein N=8	Middel N=14	Groot N=14
Survey	4 (4)	10 (26)	13 (88)
Inventarisatie beleidsdocumenten	2	6	10
Websearch en jaarverslagen	8	14	14

Datzelfde geldt voor de aanvullende informatie uit de uitvraag van beleidsdocumenten. Deze is minder dan verwacht (gehoopt) en ook duidelijk vaker afkomstig van de grotere hogescholen. Mogelijk is hieraan debet het gegeven dat we de HON-medewerkers hebben benaderd om binnen hun eigen organisatie op zoek te gaan naar documenten. Zij zijn mogelijk niet altijd op de hoogte wat zich binnen alle organisatieonderdelen van de hogeschool afspeelt op het gebied van onderzoeksintegriteit. We hebben de mogelijkheid gegeven dat ook medewerkers binnen delen van de organisatie de vragenlijst zouden invullen maar daar heeft maar één hogeschool gebruik van gemaakt. Hierdoor is mogelijk niet alles boven tafel gekomen.

Mogelijke verklaringen voor deze respons kunnen zijn dat grotere hogescholen doorgaans meer mogelijkheden hebben om staffunctionarissen vrij te maken voor beleid op het terrein van onderzoek. Ook is denkbaar dat met het toenemen van het onderzoek en het aantal onderzoekers het onderwerp 'onderzoeksintegriteit' steeds meer aandacht krijgt. Verder zijn grote hogescholen over het algemeen gesitueerd in de steden met een universiteit, waardoor zij eerder zullen samenwerken met een universiteit en om die reden eerder in aanraking komen met eisen rondom verantwoord onderzoeksgedrag.

E.e.a. betekent dat we van drie hogescholen geen enkele informatie bezitten en alleen van de veertien grote hogescholen informatie over beleid en activiteiten op alle zes door ons gevraagde facetten hebben uit de survey aangevuld met gegevens uit beleidsdocumenten

---

¹³ Een kleine hogeschool heeft tot 1000 studenten, een middel-hogeschool tussen de 1000 en 5000 studenten, een middelgrote hogeschool tussen de 5000 en 10000 studenten en een grote hogeschool heeft 10.000 studenten of meer. De verdeling naar grootte is de laatste jaren redelijk stabiel, zowel in het aantal instellingen als in de omvang van de instellingen. Bron: DUO – 1cijfer hoger onderwijs – peildatum 1 oktober 2017.

en/of searches. De informatie uit de overige negentien hogescholen is veel fragmentarischer samengesteld uit een of meer databronnen. In hoeverre de (non)respons selectief is en gebiased is moeilijk te zeggen omdat elementaire achtergrondgegevens van de lectoren ontbreken.

Een tweede kanttekening plaatsen we bij onze vragen in de survey. Daarin hebben we ons gericht op een beperkt aantal aspecten van onderzoeksintegriteit en aan lectoren gevraagd of zij bekend zijn met beleid en activiteiten op deze aspecten. Uit de antwoorden daarop kan niet zondermeer worden geconcludeerd of het bedoelde beleid of de activiteiten ook daadwerkelijk aanwezig zijn of niet. Dat blijkt ook wel uit het gegeven dat onder lectoren van dezelfde hogeschool de bekendheid met de door ons gevraagde facetten telkens sterk uiteenloopt. In bijna alle gevallen is maar een deel van de lectoren van een en dezelfde hogeschool bekend met het desgevraagde beleid of activiteiten. Verder is met beantwoording van de vraag niet meteen duidelijk welke beleid of activiteiten men precies bedoelt. Dat konden respondenten in een open ruimte aangeven, maar is in veel gevallen niet gedaan.

Een derde kanttekening kan worden geplaatst bij de search in de websites en de jaarverslagen. In de websearch is, vanwege het dikwijls ontbreken van de mogelijkheid om met operatoren te werken, een beperkt aantal zoekwoorden gebruikt. We hebben ervoor gekozen om in de search in de jaarverslagen dezelfde zoektermen te gebruiken, hetgeen betekent dat we door het gebruik van een beperkt aantal zoektermen in beide searches mogelijk een aantal relevante passages hebben gemist. Ook zijn in de analyse van de beleidsdocumenten niet exact dezelfde zoektermen gebruikt als in de overige onderdelen van deze studie.

Wanneer we de verzamelde informatie samenvatten ontstaat het volgende beeld.

Over het *goed beheren van onderzoeksgegevens* hebben we bij 28 hogescholen informatie gevonden (Tabel A11). Die laat zien dat deze hogescholen doorgaans beschikken over een datamanagement systeem voor de systematisch opslag, uitwisseling en archivering van onderzoeksgegevens. In een aantal gevallen vinden we de vermelding dat de bibliotheek hierin een belangrijke rol speelt; soms wordt de datamanagement begeleid door een speciaal daarvoor aangestelde functionaris (*data steward* of een *privacy officer*). Ook wordt melding gemaakt van de aanwezigheid van een meldingenregister waarin projecten die werken met persoonsgegevens moeten worden opgenomen.

Verder vinden we informatie over instrumenten of voorzieningen om de gegevens veilig op te slaan en uit te wisselen, zoals Cloud services (SharePoint, OneDrive, Surfdrive), beveiligde schijven of servers, een format voor een datamanagementplan, e.d. In een aantal gevallen wordt gemeld dat men gebruikmaakt van de service van de universiteit. Regelmatig wordt opgemerkt dat e.e.a. op het terrein van de veilig databeheer nog in ontwikkeling is.

Tabel A11: Bronnen van informatie per hogeschool

Nummer Hogeschool	Grootte van hogeschool: 1=klein 2=middelgroot 3=groot.	Goed beheren van data*	Beschermen respondenten	Recht doen aan anderen	Onafhankelijk zijn	Voorkómen Falsificatie en fraude	Overig: bevorderen onderzoeks-integriteit
1	2	JS	JBS	J	S	-	S
2	3	WBS*	WBS	BS	BS	WBS	WJBS
3	3	JS*	S	S	S	WS	S
4	2	WJ	J	-	-	-	-
5	1	W	-	-	-	-	-
6	2	-	-	-	-	W	W
7	2	J	-	-	-	J	-
8	2	-	-	-	-	-	-
9	2	-	-	-	-	-	-
10	3	JS*	JBS	BS	BS	S	JS
11	1	-	-	B	-	B	B
12	2	S	S	S	-	-	S
13	1	S*	S	-	-	-	WS
14	3	WJBS*	WBS	BS	WS	WS	WJBS
15	2	S	JS	S	BS	W	WBS
16	2	S*	S	-	-	JS	WJS
17	3	WBS	S	BS	BS	WBS	BS
18	3	WJBS*	JBS	BS	BS	WJBS	WBS
19	2	S	-	S	-	WS	-
20	1	-	W	W	W	-	-
21	1	S	S	-	-	W	WS
22	3	WBS*	BS	BS	B	-	JBS
23	2	-	-	-	-	-	J
24	1	J	J	-	-	-	-
25	1	-	-	-	-	-	W
26	3	WBS*	WBS	S	S	S	WJS
27	3	S	S	S	-	S	WJS
28	2	S	S	S	S	-	S
29	3	JS	WJBS	BS		WJS	JS
30	1	JS	JS	-	-	-	J
31	2	S*	S	S	S	J	B
32	3	WJBS*	WJBS	WS	S	WJ	WS
33	3	S	BS	S	S	S	S
34	2	-	-	-	-	-	-
35	3	JS*	WJS	S	S	JS	WJS
36	3	JS	BS	S	S		WJBS

W = Websearch; J = Jaarverslag; B=beleidsdocument; S= Survey

Bij 27 hogescholen, op twee na dezelfde als bovenstaande, vinden we informatie over beleid en activiteiten ter *bescherming van onderzoekspersonen*. Bij zes hogescholen betreft deze de aanwezigheid van een 'eigen' ethische commissie die toetst of het onderzoek voldoet aan juridisch en ethische standaarden, of daarover adviseert. Voor (advies over) toetsing van WMO-plichtig onderzoek geeft een aantal hogescholen aan gebruik te maken van een METC in de regio. Ook de eigen afdeling juridische zaken wordt op een aantal hogescholen door

lectoren/onderzoekers geconsulteerd. Verder wordt vaak een aantal ‘hulpmiddelen’ genoemd om onderzoekpersonen te beschermen, zoals informed consent procedures en procedures voor het anonimiseren van data. Hulpmiddelen die verder voorkomen zijn: een beslisboom voor de beslissing of een onderzoek onder de WMO valt, of niet; een richtlijn ‘bescherming persoonsgegevens’, een model patiënten informatie formulier, een formulier voor de aanvraag van medisch ethische toetsing van onderzoek, een model informatiebrief niet WMO-plichtig onderzoek en een flyer over de medisch ethische screeningscommissie.

De informatie over het facet *recht doen aan anderen* komt voornamelijk van de survey onder lectoren en laat zien dat sommige hogescholen met ‘derden’ afspraken maken over, of regelingen hebben t.b.v. het intellectueel eigendom van onderzoekgegevens. Onderzoekers regelen dat veelal in contracten met participanten. Een aantal hogescholen heeft daarvoor een richtlijn voor onderzoekers geformuleerd.

Het waarborgen van de *onafhankelijkheid* van onderzoekers vinden we terug in maar een gering aantal beleidsdocumenten zoals een Gedragscode nevenwerkzaamheden. Op dit terrein vinden we een aantal malen richtlijnen die specifiek ingaan op belangenverstremgeling en/of het het aanvaarden van *incentives* of relatiegeschenken. Lectoren zelf besteden aandacht aan hun onafhankelijkheid en vermelden gebruik te maken van projectcontracten of samenwerkingsovereenkomsten waarin afspraken over de onafhankelijkheid staan geformuleerd. Hierbij maken zij in veel gevallen gebruik van gedragscodes of integriteitcodes. Een enkele lector meldt hier zelf alert op te zijn en collega onderzoekers hierop te coachen.

Het tegengaan van *plagiat en falsificatie* onder onderzoekers is niet of nauwelijks onderwerp van beleid. Opvallend is dat de meeste hogescholen aangeven hier wel aandacht aan te besteden bij afstudeeronderzoek van studenten maar voor eigen onderzoekers niets systematisch te hebben ingericht. Een enkele maal wordt verwezen naar een algemene klokkenluidersregeling.

Conclusie

De verzamelde gegevens laten zien dat hogescholen zich vooral richten op het ‘beschermen van respondenten en andere betrokkenen’, ‘goed beheer van data’ en het ‘recht doen aan anderen’. Er bestaat nog weinig aandacht voor kwesties van ‘onafhankelijkheid’, zoals de omgang met uiteenlopende belangen, en het voorkomen van fraude en plagiaat. Ook staan veel hogescholen nog aan het begin bij het creëren van een infrastructuur voor klachtenafhandeling. Tegelijk zijn er een paar grote hogescholen die op verschillende facetten al beleid en instrumenten hebben ontwikkeld waar andere hogescholen gebruik van kunnen maken.

Referenties

Andriessen, D., Onstenk, J., Delnooz, P., Smeijsters, H., & Peij, S. (2010). Gedragscode praktijkgericht onderzoek voor het hbo. *Gedragscode voor het voorbereiden en uitvoeren van praktijkgericht onderzoek binnen het Hoger Beroepsonderwijs in Nederland*. HBO raad, Vereniging Hogescholen. Retrieved from: <https://score.hva.nl/Bronnen/Vereniging%20Hogescholen%20-%20Gedragscode%20praktijkgericht%20onderzoek.pdf>

de Jonge, D. J. (2016). Praktijkgericht onderzoek bij lectoraten van hogescholen | Rathenau Instituut. 25-5-2016, 24. Retrieved from: <https://www.rathenau.nl/nl/publicatie/praktijkgericht-onderzoek-bij-lectoraten-van-hogescholen>

Hiney, M. (2015). *Briefing Paper : Research Integrity: What it Means, Why it Is Important and How we Might Protect it*. Science Europe. Retrieved from: https://www.scienceurope.org/wp-content/uploads/2015/12/Briefing_Paper_Research_Integrity_web.pdf

Vereniging Hogescholen. (2015). *Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek*. Den Haag.

BIJLAGE 1

Geachte lector,

Bij deze nodigen wij u van harte uit deel te nemen aan een enquête onder alle lectoren. De enquête is onderdeel van een onderzoek naar onderzoekintegriteit binnen de hogescholen en de maatregelen die de hogescholen hebben genomen of willen gaan nemen, om onderzoeksintegriteit te bevorderen. Het doel van het onderzoek is meer inzicht te krijgen in wat hogescholen al hebben ontwikkeld en nog zouden kunnen ontwikkelen op dit gebied.

In het onderzoek werken Fontys Hogescholen, de Hogeschool Utrecht en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen samen. Onderaan deze mail treft u een korte samenvatting van de onderzoeksopzet aan. Wilt u meer lezen over het onderzoek dan kunt u ook [HIER](#) verder lezen.

Het invullen van de enquête kost u circa 20 minuten. U kunt desgewenst tussentijds de gegevens gewoon opslaan en het invullen later weer hervatten.

OM AAN DE ENQUÊTE DEEL TE NEMEN KUNT U OP DE VOLGENDE LINK KLIKKEN:

{SURVEYURL}

We stellen uw deelname erg op prijs!

Hoe komen we aan uw mailadres en hoe gaan we daarmee om?

Via het Hogescholen Onderzoeks Netwerk (HON) hebben wij van een aantal hogescholen emailadressen ontvangen om lectoren te benaderen voor dit onderzoek. Aanvullend hebben wij gebruik gemaakt van de adressen die op de website van [POdium](#) staan vermeld. Als alle enquêtes zijn ontvangen, worden de emailadressen verwijderd, tenzij u heeft aangegeven dat wij u mogen benaderen voor een vervolg. Gegevens worden anoniem verwerkt en bewaard op een beveiligde server van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Als u deze enquête niet wilt invullen en ook geen reminders wilt ontvangen, klik dan op de volgende link: {OPTOUTURL}

Met vriendelijke groet,

dr. Daan Andriessen (HU)

prof dr. Eveline Wouters (FH)

dr. Rob van der Sande (HAN)

Korte projectomschrijving

Dit project beoogt inzicht te geven in onderzoekintegriteit binnen de hogescholen en de maatregelen die de hogescholen hebben genomen of willen gaan nemen, om deze te bevorderen.

Daartoe wordt een online onderzoek uitgezet onder hogescholen en hun lectoren naar de (beleids)maatregelen en activiteiten ter bevordering van onderzoekintegriteit en het voorkomen van bijvoorbeeld fraude en wangedrag. De bevindingen worden besproken in groepsgesprekken met lectoren en onderzoekers waarin ook dieper wordt ingaan op ervaringen met belangenconflicten en de behoefte aan verdere (beleids)maatregelen en activiteiten. In een Delphi studie met deskundigen en lectoren worden de verzamelde maatregelen en activiteiten geprioriteerd. De bevindingen worden tenslotte gepresenteerd op een nationaal symposium waarin we aanbevelingen zullen doen voor een nationaal integriteitsbeleid

BIJLAGE 2

Geachte lector,

Wij stellen het erg op prijs dat u bereid bent aan het onderzoek mee te doen. We verzoeken u vriendelijk de hierna volgende vragen te beantwoorden en, waar dat wordt verlangd, aan te vullen met nadere informatie.

De gegevens die u invult, worden op een beveiligde server bewaard en geanalyseerd op een computer waar alleen de onderzoekers toegang toe hebben. Na beëindiging van het project in mei 2019 zullen de data nog tien jaar bewaard blijven en daarna vernietigd worden.

Wanneer u vragen of opmerkingen heeft over het onderzoek, dan nodigen we u graag uit contact op te nemen met dr. R. van der Sande, Lector Eerstelijnszorg, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Telefoon: 06 1441 37 38, Email: rob.vandersande@han.nl

U kunt [HIER](#) meer informatie vinden over het onderzoek **Research Integrity in the Dutch Universities of Applied Sciences**.

Er zijn 34 vragen in deze enquête

Uw gegevens

Naam van de hogeschool waar u werkzaam bent *

Vul uw antwoord hier in:

Naam faculteit en/of kenniscentrum

Vul uw antwoord hier in:

Naam lectoraat

Vul uw antwoord hier in:

Mogen wij u komend jaar benaderen voor deelname aan een van de expertgroepen in ons vervolgonderzoek? In het vervolgonderzoek zullen we met behulp van focusgroepen nader ingaan op belemmeringen en opgaven in de ontwikkeling van onderzoeksintegriteit.

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

Nee

Ja

Wilt u uw e-mailadres invullen zodat wij u kunnen benaderen?

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '4 [RINAW4]' (Mogen wij u komend jaar benaderen voor deelname aan een van de expertgroepen in ons vervolgonderzoek? In het vervolgonderzoek zullen we met behulp van focusgroepen nader ingaan op belemmeringen en opgaven in de ontwikkeling van onderzoeksintegriteit.)

Vul uw antwoord hier in:

Datamanagement

1. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar activiteiten of voorzieningen ontwikkeld om onderzoeksgegevens veilig te bewaren, lokaal en/of in de cloud?

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

Ja

Nee

Weet ik niet

1a. Welke activiteiten en voorzieningen zijn dit?

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '6 [RI01]' (1. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar activiteiten of voorzieningen ontwikkeld om onderzoeksgegevens veilig te bewaren, lokaal en/of in de cloud?)

Vul uw antwoord hier in:

1b. Deze activiteiten zijn/worden hoofdzakelijk ontwikkeld vanuit:

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '6 [RI01]' (1. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar activiteiten of voorzieningen ontwikkeld om onderzoeksgegevens veilig te bewaren, lokaal en/of in de cloud?)

Selecteer alle mogelijkheden:

De hogeschool

De faculteit/het kenniscentrum

Mijn lectoraat

2. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar activiteiten of voorzieningen ontwikkeld om onderzoeksgegevens veilig uit te kunnen wisselen via datadragers (USB, portable schijven, CD's etc.) en/of via de cloud?

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

Ja

Nee

Weet ik niet

2a. Welke activiteiten en voorzieningen zijn dit?

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '9 [RI02]' (2. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar activiteiten of voorzieningen ontwikkeld om onderzoeksgegevens veilig uit te kunnen wisselen via datadragers (USB, portable schijven, CD's etc.) en/of via de cloud?)

Vul uw antwoord hier in:

2b. Deze activiteiten zijn/worden hoofdzakelijk ontwikkeld vanuit:

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '9 [RI02]' (2. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar activiteiten of voorzieningen ontwikkeld om onderzoeksgegevens veilig uit te kunnen wisselen via datadragers (USB, portable schijven, CD's etc.) en/of via de cloud?)

Selecteer alle mogelijkheden:

- De hogeschool
- De faculteit/het kenniscentrum
- Mijn lectoraat

Beschermen respondenten en andere betrokkenen

3. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar activiteiten of voorzieningen ontwikkeld om de persoonlijke levenssfeer van personen die bij het onderzoek zijn betrokken, te beschermen, bijvoorbeeld d.m.v. informed consent procedures, gestandaardiseerde informatiebrieven, of anderszins?

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

3a. Welke activiteiten en voorzieningen zijn dit?

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '12 [RI03]' (3. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar activiteiten of voorzieningen ontwikkeld om de persoonlijke levenssfeer van personen die bij het onderzoek zijn betrokken, te beschermen, bijvoorbeeld d.m.v. informed consent procedures, gestandaardiseerde informatiebrieven, of anderszins?)

Vul uw antwoord hier in:

3b. Deze activiteiten zijn/worden hoofdzakelijk ontwikkeld vanuit:

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '12 [RI03]' (3. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar activiteiten of voorzieningen ontwikkeld om de persoonlijke levenssfeer van personen die bij het onderzoek zijn betrokken, te beschermen, bijvoorbeeld d.m.v. informed consent procedures, gestandaardiseerde informatiebrieven, of anderszins?)

Selecteer alle mogelijkheden:

- De hogeschool
- De faculteit/het kenniscentrum
- Mijn lectoraat

4. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit of onderzoeksgroep de afgelopen 5 jaar activiteiten of voorzieningen ontwikkeld om onderzoekers voor te lichten over, of te scholen in juridische en ethische aspecten van praktijkonderzoek?

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

4a. Welke activiteiten en voorzieningen zijn dit?

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '15 [RI04]' (4. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit of onderzoeksgroep de afgelopen 5 jaar activiteiten of voorzieningen ontwikkeld om onderzoekers voor te lichten over, of te scholen in juridische en ethische aspecten van praktijkonderzoek?)

Vul uw antwoord hier in:

4b. Deze activiteiten zijn/worden hoofdzakelijk ontwikkeld vanuit:

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '15 [RI04]' (4. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit of onderzoeksgroep de afgelopen 5 jaar activiteiten of voorzieningen ontwikkeld om onderzoekers voor te lichten over, of te scholen in juridische en ethische aspecten van praktijkonderzoek?)

Selecteer alle mogelijkheden:

- De hogeschool
- De faculteit/het kenniscentrum
- Mijn lectoraat

5. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar voorzieningen of procedures ontwikkeld waarmee onderzoekers advies kunnen krijgen over juridische en/of ethische aspecten van hun onderzoeksvorstellen?

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

5a. Welke voorzieningen en/of procedures zijn dit?

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '18 [RI05]' (5. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar voorzieningen of procedures ontwikkeld waarmee onderzoekers advies kunnen krijgen over juridische en/of ethische aspecten van hun onderzoeksvorstellen?)

Vul uw antwoord hier in:

5b. Deze activiteiten zijn/worden hoofdzakelijk ontwikkeld vanuit:

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '18 [RI05]' (5. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar voorzieningen of procedures ontwikkeld waarmee onderzoekers advies kunnen krijgen over juridische en/of ethische aspecten van hun onderzoeksvorstellen?)

Selecteer alle mogelijkheden:

- De hogeschool
- De faculteit/het kenniscentrum
- Mijn lectoraat

6. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar voorzieningen of procedures ontwikkeld t.b.v de ethische toetsing van onderzoeksvorstellen, al dan niet door externe (medisch) ethische toetsingscommissies?

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

6a. Welke voorzieningen en/of procedures zijn dit?

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '21 [RI06]' (6. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar voorzieningen of procedures ontwikkeld t.b.v de ethische toetsing van onderzoeksvorstellen, al dan niet door externe (medisch) ethische toetsingscommissies?)

Vul uw antwoord hier in:

6b. Deze activiteiten zijn/worden hoofdzakelijk ontwikkeld vanuit:

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '21 [RI06]' (6. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar voorzieningen of procedures ontwikkeld t.b.v de ethische toetsing van onderzoeksvorstellen, al dan niet door externe (medisch) ethische toetsingscommissies?)

Selecteer alle mogelijkheden:

- De hogeschool
- De faculteit/het kenniscentrum
- Mijn lectoraat

6c. Wordt daarbij gebruik gemaakt van een ethische toetsingscommissie van een universiteit?

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '21 [RI06]' (6. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar voorzieningen of procedures ontwikkeld t.b.v de ethische toetsing van onderzoeksvorstellen, al dan niet door externe (medisch) ethische toetsingscommissies?)

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

Ja

Nee

Weet ik niet

Recht doen aan anderen

7. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar activiteiten of procedures ontwikkeld om vast te leggen wie eigenaar is van publicaties, databestanden, diensten of andere producten die voortkomen uit onderzoek?

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

Ja

Nee

Weet ik niet

7a. Welke activiteiten en/of procedures zijn dit?

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '25 [RI07]' (7. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar activiteiten of procedures ontwikkeld om vast te leggen wie eigenaar is van publicaties, databestanden, diensten of andere producten die voortkomen uit onderzoek?)

Vul uw antwoord hier in:

7b. Deze activiteiten zijn/worden hoofdzakelijk ontwikkeld vanuit:

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '25 [RI07]' (7. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar activiteiten of procedures ontwikkeld om vast te leggen wie eigenaar is van publicaties, databestanden, diensten of andere producten die voortkomen uit onderzoek?)

Selecteer alle mogelijkheden:

De hogeschool

De faculteit/het kenniscentrum

Mijn lectoraat

Onafhankelijkheid

8. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar voorzieningen of procedures ontwikkeld om de onafhankelijkheid van onderzoekers te helpen waarborgen, bijvoorbeeld in contracten met opdrachtgevers of anderszins?

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

Ja

Nee

Weet ik niet

8a. Welke voorzieningen en/of procedures zijn dit?

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '28 [RI08]' (8. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar voorzieningen of procedures ontwikkeld om de onafhankelijkheid van onderzoekers te helpen waarborgen, bijvoorbeeld in contracten met opdrachtgevers of anderszins?)

Vul uw antwoord hier in:

8b. Deze activiteiten zijn/worden hoofdzakelijk ontwikkeld vanuit:

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '28 [RI08]' (8. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar voorzieningen of procedures ontwikkeld om de onafhankelijkheid van onderzoekers te helpen waarborgen, bijvoorbeeld in contracten met opdrachtgevers of anderszins?)

Selecteer alle mogelijkheden:

- De hogeschool
  - De faculteit/het kenniscentrum
  - Mijn lectoraat
- Fraude en plagiaat

9. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar voorzieningen of procedures ontwikkeld om fraude of plagiaat te voorkomen, te signaleren of te sanctioneren?

Kies maximaal één antwoord

Selecteer alle mogelijkheden:

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

9a. Welke voorzieningen en/of procedures zijn dit?

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '31 [RI09]' (9. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar voorzieningen of procedures ontwikkeld om fraude of plagiaat te voorkomen, te signaleren of te sanctioneren?)

Vul uw antwoord hier in:

9b. Deze activiteiten zijn/worden hoofdzakelijk ontwikkeld vanuit:

Beantwoord deze vraag alleen als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Antwoord was 'Ja' bij vraag '31 [RI09]' (9. Heeft u, of uw hogeschool, faculteit/kenniscentrum of lectoraat de afgelopen 5 jaar voorzieningen of procedures ontwikkeld om fraude of plagiaat te voorkomen, te signaleren of te sanctioneren?)

Selecteer alle mogelijkheden:

- De hogeschool

De faculteit/het kenniscentrum

Mijn lectoraat

EVALUATIE

Heeft u opmerkingen over de vragenlijst zelf? Wilt u deze hieronder invullen?

Met dank voor uw commentaar.

Rob van der Sande

dr. R. van der Sande | Lector Eerstelijnszorg | Hogeschool van Arnhem en Nijmegen |
Bezoekadres: Kapittelweg 33, Nijmegen | Kamer A3.06 | Postadres: Postbus 6960, 6503 HG
Nijmegen | T 06 1441 37 38 | rob.vandersande@han.nl

Vul uw antwoord hier in:

Bedankt voor uw medewerking!

Verzend uw enquête.

Bedankt voor uw deelname aan deze enquête.

BIJLAGE 3

Vraag om beleidsdocumenten en hulpmiddelen op het gebied van onderzoeksintegriteit van hogescholen

In het HON overleg van 19 september, heeft Rob van der Sande (HAN) u ingelicht over het onderzoek *Research Integrity in the Dutch Universities of Applied Sciences*. In dit overleg is afgesproken dat de hogescholen medewerking zullen verlenen aan het onderzoek en dat de onderzoekers via de voorzitter (Frank van der Zwan, Vereniging Hogescholen) alle *beleidsmedewerkers onderzoek* zullen benaderen met vragen over het beleid en de ontwikkelde hulpmiddelen binnen hun eigen instelling.

OVER	HET	PROJECT
Met de nieuwe Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit zullen hogescholen beleid en hulpmiddelen op het gebied van wetenschappelijke integriteit moeten hebben. In het project <i>Research Integrity in the Dutch Universities of Applied Sciences</i> wordt onderzocht hoe hogescholen momenteel omgaan met onderzoeksintegriteit. Dit onderzoeksproject is een samenwerking van de HAN, Fontys, de HU en het AMC. Het onderzoek valt binnen het programma <i>Bevorderen van Verantwoorde Onderzoekspraktijken</i> van ZonMw.		

Het onderzoek bestaat uit de volgende drie stappen:

1. Er wordt een overzicht gemaakt van bestaand beleid, hulpmiddelen en activiteiten om onderzoeksintegriteit te stimuleren binnen Nederlandse hogescholen.
2. De belangrijkste problemen of spanningen op het gebied van onderzoeksintegriteit binnen Nederlandse hogescholen worden in kaart gebracht
3. Er wordt onderzocht wat onderzoekers en beleidsmakers op Nederlandse hogescholen noodzakelijk vinden aan beleidsmaatregelen en activiteiten op het gebied van onderzoeksintegriteit en hoe zij die prioriteren.

Wij benaderen u nu voor stap één van dit onderzoek. Voor stap twee en drie zullen wij u mogelijk in een later stadium van dit onderzoek opnieuw benaderen.

Vraag om documenten

Voor het eerste deel van dit onderzoek willen we een overzicht maken van het huidige beleid van hogescholen op het gebied van onderzoeksintegriteit en inventariseren welke hulpmiddelen hogescholen hebben ontwikkeld om integriteit te bevorderen. We vragen hiervoor uw hulp op de volgende twee manieren:

1. Wilt u, als *beleidsmedewerker onderzoek* van uw hogeschool, onderstaande checklist invullen voor de hogeschool als geheel en alle documenten en hulpmiddelen bijvoegen waarin gesproken wordt over verschillende facetten van onderzoeksintegriteit? Wilt u alstublieft deze documenten samen met de checklist naar ons mailen via: lectoraatmethodologie@hu.nl, als externen kunnen wij helaas niet bij stukken op uw intranet komen.
2. Als er binnen onderdelen van uw hogeschool specifiek beleid of instrumenten zijn ontwikkeld, wilt u dan de *beleidsmedewerkers onderzoek* van deze

onderzoekseenheden (faculteiten, kenniscentra, instituten) vragen om documenten en hulpmiddelen over onderzoeksintegriteit, die voor de betreffende onderzoekseenheid zijn ontwikkeld, naar ons op te sturen via: lectoraatmethodologie@hu.nl? U kunt de checklist hiervoor doorsturen naar de betreffende personen.

Suggesties voor het ophalen van documenten

Om aan de juiste documenten te komen moet u waarschijnlijk meerdere collega's binnen uw organisatie benaderen. U kunt hierbij denken aan collega's van de volgende afdelingen:

- HRM;
- Juridische zaken;
- ICT;
- Privacy officer/functionaris gegevensbescherming;
- (Medisch)-ethische commissie;
- Informatiespecialisten van de bibliotheek etc.

Bij beleidsdocumenten en hulpmiddelen over onderzoeksintegriteit kunt u denken aan documenten waarin het gaat over de volgende onderwerpen:

- Beschermen onderzoeksparticipanten en onderzoeksobjecten;
- Fraude, plagiaat en falsificatie;
- Datamanagement;
- Onafhankelijkheid;
- Auteurschap;
- Eigenaarschap;
- Omgang met gevoelige informatie etc.

Wat doen wij met de informatie van hogescholen?

Wij zullen de beleidsstukken en hulpmiddelen analyseren en daarover rapporteren in het onderzoeksrapport en in publicaties. In dit rapport en in deze publicaties wordt zodanig verslag gedaan dat de naam van een afzonderlijke hogeschool op geen enkele wijze te herleiden is. Uiteraard kunt u de resultaten voor uw eigen school inzien. Mocht u hierin geïnteresseerd zijn, geef dit dan aan in de checklist.

De gegevens die u invult worden op een beveiligde server bewaard en geanalyseerd op een computer waartoe alleen de betrokken onderzoekers toegang hebben.

Alvast veel dank!

Wij stellen het erg op prijs dat u bereid bent aan het onderzoek mee te doen. Wanneer u vragen of opmerkingen heeft over het onderzoek, dan nodigen we u graag uit contact op te nemen met Wilke van Beest via lectoraatmethodologie@hu.nl. Zij is daarnaast op maandag, woensdag en vrijdag telefonisch bereikbaar op het telefoonnummer: 06 36 499 334.

Checklist documentatie

Algemeen			
Naam Hogeschool			
Onderzoekseenheid*		Hogeschool/Faculteit/Kenniscentra/Instituut	
Domein (alleen indien van toepassing)*		Agro & food Bèatechniek Economie Gezondheidszorg Kunst Onderwijs Sociale Studies	
Wilt u de resultaten van uw eigen hogeschool ontvangen?*		Ja/nee	
Beleid en hulpmiddelen op het gebied van:	Voorbeelden Let op: hieronder worden slechts voorbeelden gegeven. U geeft per categorie met <i>ja</i> of <i>nee</i> aan of er documenten (de genoemde voorbeelden of andere stukken) aanwezig zijn. Hierbij is het aantal documenten niet relevant. Wij vragen u wel <u>alle</u> mogelijk relevante documenten toe te voegen als bijlage.	Documenten aanwezig*	Suggesties vindplaats Let op: hieronder worden slechts suggesties gedaan. U hoeft de vindplaats niet te vermelden.
1. Bescherming onderzoeksparticipanten en onderzoeksobjecten	Beleid rond een ethische toetsing en/of beleid over het melden van gevaar voor de onderzoeker, participant of derden	Ja/nee	Onderzoeksbeleid
	Hulpmiddelen: • (Medisch) ethische toetsing • Checklists • Procedures • Adviseurs • Proefpersonenverzekering • Anonimiserings- of encryptiesoftware	Ja/nee	Privacy officer Juridische Zaken
2. Eigenaarschap van onderzoeksresultaten	Beleid op gebied van intellectueel eigendom	Ja/nee	Onderzoeksbeleid Juridische zaken
	Hulpmiddelen: • Standaard contracten • Arbeidscontracten van onderzoekers	Ja/nee	Juridische zaken HRM
3. Correcte bronvermelding in onderzoek	Beleid op het gebied van plagiaat, fraude in onderzoek en falsificatie van data	Ja/nee	Onderzoeksbeleid
	Hulpmiddelen: • Checklists • Plagiaatscan	Ja/nee	Onderzoeksbeleid ICT
4. Auteurschap	Beleid op het gebied van auteurschap	Ja/nee	Onderzoeksbeleid
	Hulpmiddelen: • Regels over auteurschap • Checklists	Ja/nee	Onderzoeksbeleid
5. Voorkomen, signaleren en sanctioneren van fraude en datafalsificatie door onderzoekers	• Beleid op het gebied van het signaleren en sanctioneren van fraude en datafalsificatie door onderzoekers • Beleid op het voorkomen van fraude en falsificatie in onderzoek	Ja/nee	Onderzoeksbeleid HRM Juridische zaken
	Hulpmiddelen: • Georganiseerde peer review • Beschikbaar maken van onderzoeksdata • Sanctieladder • Advies over statistiek en onderzoeksmethodes	Ja/nee	Onderzoeksbeleid HRM Juridische zaken

	<ul style="list-style-type: none"> • Regels over het weglaten van zogeheten "outliers" • Mogelijkheden om onderzoeksdata beschikbaar te maken voor anderen 		
6. Onafhankelijkheid van onderzoekers te waarborgen	Beleid om de onafhankelijkheid van onderzoekers te waarborgen	Ja/nee	Onderzoeksbeleid HRM Juridische zaken
	Hulpmiddelen: <ul style="list-style-type: none"> • Openbaar register nevenfuncties • Procedures voor de omgang met mogelijke belangenverstrengeling 	Ja/nee	Onderzoeksbeleid HRM Juridische zaken
7. Datamanagement in onderzoek	Beleid over de veilige opslag van onderzoeksgegevens	Ja/nee	Onderzoeksbeleid Privacy officer Bibliotheek Security officer of CISO ICT
	Hulpmiddelen: <ul style="list-style-type: none"> • Format datamanagementplannen • Lijst met ondersteunde software • Regels over het versturen van onderzoeksdata naar partners (in het onderzoek) buiten uw eigen instelling • Regels over anonimiseren en de inscriptie van onderzoeksdata 	Ja/nee	Onderzoeksbeleid Privacy officer Bibliotheek Security Officer of CISO ICT
8. Klachtenregeling en behandeling	Beleid op het gebied van klachten met betrekking tot onderzoeksintegriteit	Ja/nee	Onderzoeksbeleid HRM Juridische Zaken
	Hulpmiddelen: <ul style="list-style-type: none"> • vertrouwenspersoon • commissie afhandeling klachten onderzoeksintegriteit procedures om klachten te melden	Ja/nee	Onderzoeksbeleid HRM Juridische Zaken

*Markeer wat van toepassing is